

EREVNA

Innehåll

Se människan!	
Joh. 19:1-11. (5. i Fastan.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	3
Magnificat.	
Lukas 1:46-55. (Marie beb.dag.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	8
Gemenskapens måltid.	
Lukas 22:14-22. (Palmvänd.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	11
Kristus är uppstånden.	
Av Professor Hugo Odeberg.	14
Matt. 28:1-8. (Påskd.)	14
Matt. 28:8-15. (Annand. påsk.).....	15
Vad krävs av den kyrkliga predikan?	
Av Hovpredikanten Bo Giertz.	17
I.	19
II.	27
III.	30
Nya Testamentets syn på sexuallivet.	
Av doktor Fridtjof Hylander.	35
Ur C. S. Lewis.	
Från helvetets brevskola.	52
Om ensamhet och gemenskap.	
Av Birgit Lange.	53
En av skrifttolkningens viktigaste förutsättningar.	
Några tankar kring 1 Kor. 2:9-15 och 2 Petr. 2:20, 21.	
Av red. Sture Olsson.	59
En ny tolkning av Korintierbrevet.	
Av docenten, teol. dr Gillis Gerleman.	63
Böcker.	66
Tidskrift för Biblisk Tro.	66
Innehållsförteckning.	68

Innehållsförteckningen på sista sidan och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

Se människan!

Joh. 19:1-11. (5. i Fastan.)

Av Professor Hugo Odeberg.

I evangelisten Johannes' skildring av Jesus inför Pilatus lägger man märke till den stora skillnaden mellan vad som sker och vad som sker i det som sker, det vill säga mellan den bild som de människor måste göra sig, som var med vid detta tillfälle och måste bedöma det ur det närvarande ögonblickets synpunkt, och den bild som en inblick i det djupare skeendet ger. Det förra är människans egen naturliga uppfattning av verkligheten, av det aktuella läget, det senare är den verklighet som uppenbarar sig i Guds plan med mänskligheten, det faktiska läget.

För den mänskliga ögonblicksdömaren — antingen han var en fiende till Jesus, en som var som Pilatus neutral inför honom eller som lärjungarna, en som trott på honom och var bunden vid honom med tillgivenhetens band — var det aktuella läget detta: Jesus var helt utlämnad i fiendernas våld. Hans verk var för alltid krossat. Hans lärjungaskara var skingrad, maktlös och förskrämd. Inte bara hans verk var fullkomligt förintat: han själv var utlämnad åt ett fientligt hat, som inte nöjde sig med att hans verk hade krossats, hans skara skingrats, utan som också ville förinta honom själv i grunden och föra honom ned i den yttersta förödmjukelse. Det gällde för dem ju inte bara att utrota hans verk, det var redan gjort, utan de ville ha honom dömd till det nesligaste straff: det att upp-

hängas på korset, en död som för alla tider — om minnet av honom överhuvud var kvar — skulle förbinda hans namn med avsky och fasa. Och dessa hans fiender hade också otvivelaktigt makten. De hade i sitt intensiva hat lyckats skaffa sig makt även över den objektiva rättvisans, det romerska världsväldets representant, Pilatus. Denne, som själv förklarar honom oskyldig, har inte makt att döma efter denna insikt. Han tvingas av fruktan att följa deras krav som vill se Jesus förintad. Pilatus var i Jesu fienders händer, och i Pilatus lydde det stora romerska världsväldet Jesu fienders vilja. Pilatus hade väl makten, men inte en sådan makt som kunde fritt utövas efter innehavarens eget bestämmande. Han hade ingen annan makt än den, att sätta maktresurserna i sin hand i verksamhet enligt andras vilja, enligt Jesu fienders vilja, men inte emot deras vilja. Man märker denna Pilatus' maktlöshet — och fienderna märkte den väl också just i hans ord till Jesus: »Vet du inte att jag har makt att frige dig och makt att korsfästa dig?» I dessa Pilatus' ord ligger en maktlöshetens vädjan hos den som förfogar över maktresurserna. Trots att han vet Jesus vara oskyldig och utan vidare skulle ha frigivit honom, om han själv förfogat över sin makt, så måste han vädja till Jesus, om möjligen från honom skulle kunna ges någon utväg. Man kan tänka sig hur Jesu fiender triumferande hånlog åt denna maktlöshetens vädjan hos den mäktige Pilatus. Jesus var dömd. Hans öde var beseglat. Det var den verklighetsbild, som såväl fiender och vänner som också den objektivt prövande rättvisans representanter måste göra sig av läget.

Det fanns visserligen redan i detta ögonblick makter som menade sig se djupare. De visste att dessa människor som var Jesu fiender och som nu så triumferande inbillade sig att det var de själva som här genomdrev sin vilja, endast var redskap och verktyg, villiga verktyg visserligen, så villiga att de trodde att det var sin egen vilja de utförde, men dock i grunden ge-

nom sin villighet endast slavar åt dessa makter. Det var de makter som sammanhölls av en enda makt, det eviga hatets makt, det mot Gud och hela människosläktet från urtiden fientliga hatets makt. Det var den makt som Jesus själv hänvisat till, då han vid ett tidigare tillfälle sagt till sina fiender: »Vad er fader har begär till, det vill ni göra» (Joh. 8:44). Denna makt gjorde sig också en bild av läget. Och fastän den såg djupare in i skeendet, därför att den visste sig själv vara hatets upphov och drivkraften till människornas förintelsevilja, och visste vad dessa människor inte ville eller kunde se, att han som de ville förinta var mänsklighetens frälsare, så såg även denna makt inte tillräckligt djupt. Ty denna makt trodde sig också triumfera. Den menade sig själv ha segrat, då Kristi verk krossades och hans namn gjordes till ett skammens och avskyns minne. De trodde sig ha vunnit den avgörande segern.

Om detta ger Paulus en antydning i Första Korintierbrevets andra kapitel, när han talar om den visdom som ingen av denna tidsålders mäktige har känt: »... *om* de hade känt den, skulle de inte ha korsfäst Härlighetens Herre.» Nu, när de gjort det i tron att det innebar deras slutliga och avgörande seger, kan Paulus säga om dem att deras makt »går mot sin undergång». Den punkt där de trodde sig ha vunnit den avgörande segern, det är den punkt som de nu aldrig mera kan komma förbi, som står där som ett ständigt minnesmärke och erinran om att deras kamp till slut är hopplös. Gång på gång skall de söka förinta den korsfästes verk och utrota hans tro på jorden. Gång på gång, ända till den sista gången, skall de få se att deras fullkomligaste seger är deras värsta nederlag. Korset, som skulle vara nederlagets och skammens minnesmärke, står där som det oövervinneliga tecknet — frälsningens segertecken.

Så lyser i evangelistens skildring av Jesus inför Pilatus den djupaste innebörden av det som sker i den stunden fram med en evighetens glans över sig. Det är det gudomliga rådslutet,

som måste utföras även av dem som samlat all sin makt för att göra det om intet. Det är de gudomliga sanningarna, som måste uttalas av deras läppar som tror sig håna (såsom fienderna) eller beklaga (såsom Pilatus). Så måste de med sin mun hylla honom som Konung, de måste ge honom den ädlaste kronan — törnekronan — varmed den Konung kröntes som blivit mänsklighetens Konung genom att bära dess fördärv, en smärtornas konung. Pilatus måste, då han uttalar de beklagande orden »Se, människan», ge uttryck för den sanningen, att där stod Människosonen, Guds-belätet, som tar på sig hela den förvillade mänsklighetens förödmjukelse. Se, där står verkliga mänskligheten själv avbildad i all sin maktlöshet. På honom uppfylldes de profetiska orden: »... vi höll honom för att vara hemsökt, slagen av Gud och pinad.» Men det var mänskligheten själv som där sågs; ty »... det var våra sjukdomar han bar, våra smärtor tog han på sig ... Han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningar skull.» Och Jesu egna bittra fiender måste i sin mun ta de orden som uttalade att han var »Guds Son».

Så avhöljs i Jesu ord till Pilatus också den djupare verkligheten i det som skedde. Den som trodde sig äga makten, därför att han hade maktens resurser, han hade ingen annan makt än den som var given honom ovanifrån. Närmast är denna makt det romerska världsvärldets makt, ty det var makten ovanför Pilatus. Som verkställare av den orättfärdiga domen över Jesus hade denna makt större ansvar än Pilatus. Men även denna världsliga makt var i denna stund endast ett redskap, som skickligt utnyttjades och bragtes att fungera av Jesu hatfyllda fiender, som överlämnat Jesus till denna makt för det av dem avsedda syftet: hans skymfliga död. »Därför har den som utlämnat mig åt dig större skuld.» Det ordet träffar närmast dessa fiender. Men även de var i sitt hat endast villiga slavar åt ett djupare hat, och detta hat träffar det ordet djupast. Men i

sista hand är det dock Guds rådslut som fullbordas: den som styr världens öden är dock till slut inte ondskans makter, han som ovanifrån gett makten, det är Gud själv. Så utför Sonen i det som här sker intet annat än den himmelske Faderns vilja.

I skildringen av Jesus inför Pilatus blir för den inre blicken som fångar denna bild, alla de mäktiga, blint hatiska och triumferande endast svaga och ömkliga skuggor: och ensam kvarstår i oförgängligt majestät Han, som Pilatus visar hän på med orden »Se människan!«

Magnificat.

Lukas 1:46-55. (Marie beb.dag.)

Av Professor Hugo Odeberg.

Vid betraktandet av Marias lovsång i Lukasevangeliets första kapitel kan man ta till utgångspunkt två fakta, som avspeglar en och samma verklighet. Dessa är: det är en lovsång som spontant framspringer ur Marias mun vid det heliga budskapet om hennes speciella sändning, och de ord hon finner är hämtade från det gamla testamentet, från de för henne heliga skrifterna. Lovsången är på en gång framsprungen från Maria och från Skriften, och detta blir på ett egendomligt sätt inte två källor utan en. När Maria talar, så talar hon med Skriftens ord, och då Skriften talar, talar den det som är helt avpassat till Marias situation.

Det Maria tackar för är de väldiga Guds gärningar, vilkas fullbordan hon profetiskt skådar i Hans födelse som uppenbarats för henne. Då hon lovprisar Kristus med Gamla testamentets ord, gör Maria såsom den första, vad alla de som talar i Nya testamentet gör, ja, vad Kristus själv gör. Betecknande är att Jesus, medan han ännu är i moderlivet och inte ännu fötts till jorden, förklaras ur de gamla profeternas och siarnas ord, liksom han själv, sedan han lämnat detta jordelivet, då han för Emmaus-lärjungarna förklarade vad som hade hänt med honom, uteslutande hänvisade till Skriften såsom förklaring. »Han började med Mose och alla profeterna och gjorde uttydelse för dem i alla Skrifterna, som handlade om honom.»

(Luk. 24:27). Skrifterna handlade om Honom, ty de var ord från Fadern som sänt honom.

Maria vet att det är Guds verk och att det är hans verk med sitt folk. Hon tackar först för att hon själv fått vara ett ringa redskap i detta verk. »Stora ting har den Mäktige gjort med mig.» Den som väljs till redskap för den Mäktiges verk är ringa — ringare, ju mäktigare det gudomliga verket är. Så uppenbarade sig också för Paulus Guds mäktiga kraft i det som var svagt. »Min nåd är nog för dig, ty kraften fullkomnas i svaghet.» »Därför», säger Paulus, »vill jag hellre berömma mig av min svaghet, för att Kristi kraft skall vila över mig» (2 Kor. 12:9). Denna svaghet är inte bara ödmjukhet, det är att vara *intet* i Guds mäktiga hand. Över detta fröjdar hon sig. Där Gud är allt, fylls människan av en översvinnelig glädje och prisar Guds nåd.

I Guds mäktiga verk ser hon barmhärtighet och dom, en sträng barmhärtighet och en dom som i sin ofrånkomliga bestämmdhet är en barmhärtighet mot mänskligheten. »Härskare har han störtat från deras troner och ringa män har han upphöjt. Hungriga har han mättat med sitt goda och rika har han skickat tomhänta bort.» Den mänskliga makten är i en fallen värld ett av Guds och mänsklighetens störste fiende alltid eftersträvat redskap till mänsklighetens fördärv, till Guds folks förintelse. Därför menar sig också denna fiende, då han undan för undan får de mäktige i sitt våld, helt ha dem i sin hand, och därmed själv ha makten. Men de mäktige är till sist i Guds hand. Även då de tjänar den onda makten, måste de utföra Guds verk och till slut skall de störtas. Då störtas i grunden den makt som trodde sig ha världen i sin makt. Så pekar dessa gammaltestamentliga ord i Marias mun hän på den mäktiga uppgörelsen mellan Kristus och denna makt, då Kristus avvisade hans erbjudande om att få hela världen — ty det menar han sig kunna ge, därför att den är i hans våld — om Kristus

hyllar honom såsom härskare. »... åt mig har den överlämnats och jag ger den åt vem jag vill. Därför skall allt vara ditt, om du tillber mig.» Men Jesus faller inte för frestelsen att sluta fred med världens mäktige, utan kallar frestaren vid hans rätta namn: »Gå bort, Satan!» och visar på Honom, som allena tillkommer dyrkan: »Herren, din Gud, skall du tillbe och *endast* honom skall du tjäna» (Luk 4:6-8). Så ser Maria profetiskt fulländningen av ordet om de hungriga som mättas och de rika som får gå tomhänta bort. Ifrån Kristi egen mun ljuder en gång de orden till de rika: »Du säger: Jag är rik och har vunnit rikedom och behöver ingenting, och du vet inte att just du är eländig, beklagansvärd, fattig, blind och naken.» Och till de fattiga: »Jag känner ditt lidande och din fattigdom, men du är rik!» (Upp. 3:17, 2:9). Och den som detta sagt, är trofast: hans löften kunna ej svika.

Gemenskapens måltid.

Lukas 22:14-22. (Palmsönd.)

Av Professor Hugo Odeberg.

När evangelisten Johannes sammanfattar innebörden av Kristi person och verk, så gör han det med de orden: »Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, en härlighet som den Enfödde har av Fadern.» Det eviga gudomsordet inte bara uppenbarades för människor, sändes till dem som ett andligt budskap, utan han gick själv in i mänskliga villkor, och det helt och hållet, så att han blev människa till kött och blod.

Därmed helgade han också på ett särskilt sätt alla den jordiska människans villkor och förhållanden. Han gjorde dem till bärare av sin härlighet. Så skedde även med den gemenskap som måltiden utgör. I evangelierna berättas gång på gång om hur Jesus förbinder den jordiska måltidsgemenskapen med den högsta himmelska gemenskapen. Den himmelska tillvaron kallas oftare än något annat för ett gästabud rätt och slätt.

I det gamla förbundet fanns det en måltid som alldeles särskilt hade utmärkts, nämligen påskhögtidens måltid, då man under glädje och andakt åt påskalammet och det osyrade brödet samt drack ur gemenskapens brödrabägare. Denna måltid erinrade om befrielsen ur träldomen i Egypten genom vilken folket fördes ut i öknen på vandring hän mot det förlovade landet.

Allt i det gamla förbundet syftar på Kristus och får först i honom sin uppfyllelse och djupaste innebörd. Så var också påskalammsmåltiden med dess innebörd, befrielsen ur Egypten och ökenvandringen på väg till det utlovade landet, en profetisk förberedelse till den påskalammsmåltid som Kristus inför sin död firade med de sina.

Därför gäller det om denna påskalammsmåltid detsamma som om allt i gamla förbundet. Det får sitt ljus genom Kristus. Därför får inte Kristi nattvard inskränkas till sin betydelse, genom att den tolkas endast efter de tankar som man gjorde sig om påskalammsmåltiden, innan dess fulländning kom i denna nattvard. Det vore att hänga ett sådant tackelse framför förståndets ögon om vilket Paulus talar i Andra Korintierbrevets tredje kapitel. Utan tvärtom skall påskalammsmåltidens djupa betydelse anas genom vad Kristus gör och säger, vad han gör av denna måltid.

Han anknyter den till sin död. Liksom han förut sagt att han *är* Livets bröd, så låter han nu lärjungarna förstå, att han *är* påskalammet. Hans död är för dem befrielsen ur världens Egypten. När han nu i yttre kroppslig gestalt skiljs ifrån dem, så skall de, uttagna från mörkrets makt, vandra som gäster och främlingar i ökenlandet med sitt medborgarskap i himlen. För denna befrielses skull längtar Jesus mycket efter att få äta detta påskalammet med dem. Nu skall han skiljas i kroppslig gestalt från dem, och en gemensam måltid skall de inte åter samlas till förrän i Guds rike. Men han skall ändå inte lämna dem ensamma under ökenvandringen. Vid varje måltid skall de minnas honom och ha honom mitt ibland sig. Han skall bo med sin Ande i deras hjärtan och verka i sin kyrka och församling. Men liksom han såsom det eviga gudomsordet blivit kött, så ger han sig nu åt dem på ett sätt som innesluter även själva den jordiska måltidens elementer. Sitt kött och sitt blod lämnar han åt dem under själva brödet och vinet. »Detta *är* min

kropp», »Detta *är* det nya förbundet i mitt blod». Så har lärjungarna även under ökenvandringen Frälsaren själv på det innerligaste given åt sig, förbunden med den enklaste av alla mänskliga jordiska förrättningar: ätandet och drickandet. Av denna gör Kristus i denna stund ett sakrament, som oupplösligt förbinder Honom med dem. Så är de hans lemmar. »Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte inte gemenskap med Kristi kropp? Eftersom det är *ett* bröd, är vi som är många *en* kropp, ty alla får vi del av detta enda bröd» (1 Kor. 10:16, 17). »Så ofta ni äter detta bröd och dricker av denna bägare, förkunnar ni Herrens död, till dess Han kommer» (1 Kor. 11:26). Verkligheten och välsignelsen av detta sakrament kan inte tänkas nog djupt, eller tas emot nog innerligt efter Herrens eget ord.

Kristus är uppstånden.

Av Professor Hugo Odeberg.

1.

Matt. 28:1-8. (Påskd.)

Alla evangelisterna framhäver det faktum att kvinnorna var de första som fann graven tom och fick ta emot budskapet att Kristus var uppstånden. Varför var de de första? Inte därför att de var lättrognare eller mera beredda att vänta hans uppståndelse. De väntade nämligen inte alls, att Kristus skulle uppstå. De kom inte till graven i förhoppningen eller ens med tanke på möjligheten att Kristus skulle vara uppstånden. De gick dit i tron att hans döda kropp låg där. De gick dit, därför att det var hans grav, hans vars minne de bevarade i kärlek.

Varför, alltså, var de de första som fick se graven tom? Helt enkelt därför att de var de första som gick till graven. Och detta gjorde de därför att de trodde att allt var slut för dem. Därför att de trodde att Kristi verk var krossat och att deras hopp var ute. Därför att de intet mer hade i världen att lita sig till. Deras värld var tom. Allt som var ljust och gott var ett minne blott. Till sådana var det som budskapet om att Kristus var uppstånden kom först. Till de mest utblottade kom detta överväldigande budskap.

Men inte nog att de fick detta budskap: »Kristus är uppstånden.» De fick ett uppdrag: »Gå genast och säg till hans lärjungar att han har uppstått från de döda.» De utrustades själva

med ett budskap och även de skulle framföra ett Mästarens uppdrag till dem för vilka de i sin tur förkunnade budskapet. Till lärjungarna skulle de framföra uppdraget att gå dit Han kallade dem och vänta Hans ankomst. Han skulle själv komma till dem.

II.

Matt. 28:8-15. (Annand. påsk.)

När de första lärjungar som förkunnade att Kristus var uppstånden, med stor trosvisshet gjorde detta, så var det efter deras eget i Nya testamentet nedlagda vittnesbörd inte fråga om en övertygelse som kommit till dem på inre väg. Det var varken en exalterad sinnesstämning som utlöste sig i verklighetsliknande visioner, eller en tankens verksamhet som så småningom förde dem till den slutsatsen, att det goda inte kan besegras utan lever även efter förintelsen. De första lärjungarna, både kvinnorna och apostlarna, befann sig inte i någon exalterad sinnesstämning. De var tvärtom mycket nyktra till sinnes, ty de var förkrossade och helt resignerade. Var tanken verksam hos dem, så var det väl endast *ett* den kunde föra dem till, nämligen slutsatsen att den blick in i himmelen de fått under den korta tiden med Jesus endast var en illusion. Var de någon gång exalterade, så var det medan Jesus ännu levde.

Evangeliet grundar inte en förkunnelse om att Kristus lever på en vision eller en slutledning eller en tolkning av en viss erfarenhet. Den grundar sig på det faktum att de som fann graven tom, då fick ett meddelande. Och detta meddelande sade inte endast: »Kristus lever» utan: »Kristus är uppstånden.» Detta meddelande följdes av ett nytt faktum: Kristus själv visade sig för dem. Och Kristus själv gav dem i uppdrag att tala om, vad de sett och hört. Förkunnelsen av den uppståndne Kristus grundar sig alltså på detta att man funnit gra-

ven tom, att Han själv låtit hälsa dem att Han var uppstånden, att Han själv kommit till dem och att Han själv befallt dem: »Gå åstad och tala om detta.» Så börjar inte heller Paulus sin predikan med att tala om sin egen inre erfarenhet och den därpå grundade vissheten, utan han börjar (1 Kor. 15) med att hänvisa till de första vittnena, dessa som hade sett, och sist nämner han den uppenbarelse han själv fått.

Uppståndelsen kunde inte förbli oemotsagd. Vad evangeliet lär oss är att försöken att förneka uppståndelsen och finna en s.k. naturlig förklaring (d.v.s. en för Fiendens planer lämplig och befordrande) inte hör bara senare tider till. De olika förklaringarna och bortförklaringarna började i samma stund det första meddelandet om den stora händelsen nådde människor. Såväl tvivlare som bortförklarare finns från början till slutet.

Vad krävs av den kyrkliga predikan?

Av Hovpredikanten Bo Giertz.

Vad krävs av den kyrkliga predikan?

Naturligtvis först och främst att den skall vara *kyrklig*.

Kyrkan är ju Guds Rike, sådant det framträder i denna värld. Det är en ny tidsålder, som ännu inte har brutit in och som dock redan är närvarande på ett fördolt och hemlighetsfullt sätt under den gamla tidsålderns former. Det nya riket som en gång skall komma, har endast på en punkt sprängt den nuvarande världens former: i Kristi uppståndelse. Där trädde den nya världen fram, där uppslukades för första gången döden av livet, där iklädde sig det dödliga odödlighet och trädde fram i en alldeles ny existensform. Denna förvandling, som en gång skall ske med hela den återlösta skapelsen, sker redan nu fördolt på varje punkt där världen blir delaktig av Kristi liv. Genom pånyttfödelsen i dopet inlemmas människor i denna nya värld. Genom Ordet och Sakramenten blir de delaktiga av dess krafter. Överallt där den Uppståndne är närvarande är också den nya världen närvarande, lika osynlig och lika real som Han själv. Allt vad den Uppståndne gör och verkar, allt som han drar inom sin livssfär, allt vad han rättfärdiggör och helgar, allt som han på något vis använder som medel för sitt frälsningsverk, det hör med till Kyrkan.

Kyrkan är därför en gåta för världen. Den står i världen

och är ändå inte av världen. Den är synlig och ändå osynlig, möjlig att avbilda och beskriva och ändå ogripbar. När världen försöker begripa Kyrkan, kommer den aldrig åt annat än några av dess yttre former, som den tolkar i analogi med andra inomvärldsliga fenomen. Den uppfattar henne som en rörelse eller en förening — och kan följaktligen inte alls begripa, varför Kyrkan inte som andra föreningar kan reformera sina stadgar och anpassa sig litet bättre efter människornas önskningar. Eller också fattar den kyrkan som en livsåskådning, ett moral-system och en filosofisk livsuppfattning — och kan inte alls begripa, varför Kyrkan skall vara så omedgörlig ifråga om små korrekationer av sina sanningar och sina sedliga principer.

Det har sin betydelse att komma ihåg detta, när man skall tala om *kyrklig* förkunnelse. Vad som gör förkunnelsen kyrklig, är ju just detta att den är en funktion av den Kyrka som förmedlar den nya tidsålderns liv till en värld som ännu står under domens och syndens märke. Vad som skiljer Kyrkan från världen är Anden, Guds pneuma. Där Anden finns, där finns det också delaktighet i en ny värld, i den nya tidsåldern och det eviga livet. Kyrkan löper alltid risken att förvärldsligas och tappa bort det som skiljer henne från världen. Även om hon gör det, kan hon — åtminstone till en tid — fortsätta att leva i ungefär samma former som förut. Hon är alltjämt en rörelse som har sina ivriga anhängare. Hon företräder alltjämt vissa åsikter och vissa principer. Det är bara den nya tidsålderns liv, som hon inte längre har kvar.

Detta gäller också förkunnelsen. Det är knappast någon tvekan om att förkunnelsen, under den tid som nu ligger bakom oss, varit i den största fara att tappa bort sin kyrkliga karaktär och bli något helt annat än *kyrklig* förkunnelse. Det är ett glädjande bevis på kyrklig förnyelse och kyrklig självbesinning, om man nu åter kräver en *kyrklig* förkunnelse. Men det är ytterligt angeläget att man då inte stannar i reipristination av gam-

mal kyrklig form, utan medvetet tar fasta på det väsentliga, d.v.s. det som är ett uttryck för kyrkans eget väsen.

Vad är nu det?

I.

För det första:

Kyrklig förkunnelse måste vara *bibelenlig*, annars är den inte kyrklig. För att uttrycka det på gammaldags språk: predikan skall vara *grundad*.

1. Prästen skall förkunna Guds Ord. Ordets hemlighet ligger i att det är ande och liv. Det är fyllt av den kraft som tillhör den nya tidsåldern. Det skapar och föder på nytt. När himmel och jord förgås skall dessa ord alltjämt bestå. Det liv som var i dem, skall då triumfera, och var och en som levt av detta ord, som förblivit i det och behärskats av det, skall då befinnas ha övergått från döden till livet.

Denna oerhörda makt har nu Gud nedlagt i sin Kyrka. Genom detta medel byggs församlingen och förlossas människorna, ty tron kommer av predikan. Kyrkans liv beror alltså på Ordets predikan. Och predikan skall vara i kraft av Kristi Ord. Det betyder att den predikan som på något vis skall vara kyrklig och kyrkobyggande, måste vara bibelenlig. Den måste verkligen vara Guds Ord och inget annat än Guds Ord. Ty kraften i detta ord beror inte på att det har de egenskaper som lägger en viss makt i människoord. Det beror varken på att det är spirituellt eller snusförnuftigt, inte heller på att det är patetiskt eller vackert. Visserligen finns det mycket i Bibeln som man lugnt kan ställa vid sidan av det främsta som världslitteraturen har att bjuda. Men Bibeln som litteratur är ändå bara litteratur. Bibelns säregna makt ligger i det absolut irrationella faktum att det är *Guds Ord*. Det är därför som det kan verka tron i ett människohjärta. Det är därför som det för tron ständigt på nytt bevisar sig som en kraftkälla, ett tuktoris och en

tröstebok, en Guds klingande stämma som varje dag har något nytt att säga. Det är därför som varje vers från Bibelns första blad till dess sista kan bli ett brinnande budskap, som med ofrånkomlig auktoritet nödgar sig på en människa och blir henne till dom eller frälsning.

Det är *detta* Guds Ord som prästen skall bära fram. Det betyder först och främst, att han skall predika det bibliska budskapet så rent och klart han någonsin kan, utan avkortningar, utan omtydningar och utan förbehåll. Han är Guds förvaltare, som fått om hand den hemlighetsfulla makten på liv och död. Vad Gud väntar av sin förvaltare, är att han skall befinnas vara trogen.

Prästen är alltså inte en diktare. Han skall inte vänta på inspirationen för att i benådade ögonblick kunna säga vad ingen sagt förut, eller för att säga gamla sanningar på ett alldeles nytt och tjugande sätt. Han är inte heller en profet, som skall träda fram när han fått ett nytt budskap från Gud. Utan Gud väntar rätt och slätt att han skall bära fram det gamla budskapet, så som han fått lära det. Han skall förbli vid det som han fått lära. Han skall ingenting lägga till och ingenting dra ifrån. Han skall rätt och slätt förkunna Guds Ord, rent, klart, innerligt och oförtrutet.

Det är inte säkert, att det är detta som människor väntar av prästen. Den säkra människan har ju ingen kärlek till Guds Ord. Hon anser det endera långtråkigt, eftersom hon inte kan förstå att talet om försoningen handlar om henne själv. Eller också skyggar hon för det, eftersom hon känner att det kommer med krav och anklagelser, som hon vill slippa ställas inför.

Vore nu Kyrkan en inomvärldslig rörelse, kunde ingenting vara rimligare och klokare, än att man gick den »oandliga» människan till mötes och anpassade predikan efter hennes önskemål. Det är i själva verket detta som sker, så snart kristendo-

men börjar känna sig som en rörelse eller en förening av likatänkande. En förening eller en rörelse vill vinna anhängare. Den vill verka publikdragande. I konkurrensen om själarne vet den ingenting bättre än att anbefalla sig genom att försöka motsvara det som man känner att människor i allmänhet vill ha. Det är förbannelsen med den religiösa splittringen och den därav följande konkurrensen, att kristendomen börjar anpassa sig efter publiksmaken. Det betyder en katastrof för förkunnelsen. Den naturliga människan tycker nämligen inte om Bibelordet; däremot är hon ganska förtjust i historier. Hon är böjd för det sentimentala men inte för det tuktande. Framför allt är hon en obotlig farisé med en självklar övertygelse om att den sanna religionen måste erbjuda oss en frälsning genom gärningar, och att det är det som vi gör eller upplever eller åstadkommer som gör oss till kristna. Det är därför helt naturligt hur en predikan måste se ut, som skall kunna verka tilltalande på den gamla människan (och kom ihåg att hon finns inom varje människa!). Den bör vara späckad med historier som kan hålla den naturliga nyfikenheten vid makt, den bör inte försumma att slå ett slag på känsloträngarna och den bör handla så mycket som möjligt om oss, om våra känslor, upplevelser och gärningar.

Faktiskt har detta också varit utmärkande för den förkunnelse med vilken man velat ersätta den gammaldags predikan i vårt land. Det gäller både den kyrkofientliga separatismen och vissa rörelser inom kyrkan. Man behöver bara ta en predikan av Schartau eller Nohrborg och lägga den bredvid en modern förkunnare av genomsnittstyp för att genast frapperas av olikheten. Hos de gamla utvecklas de bibliska sanningarna utförligt och systematiskt under anförande av en otrolig mängd bibliskt stoff. Hos de moderna börjar man gärna med en liten anekdot, spinner så ut en tanketråd som ger litet religiösa allmänbetraktelser, litet tidsanalys, litet apologetik och kan-

ske litet moralisk förmaning. Man kan plöja igenom ganska många band av moderna dagbetraktelser utan att finna ett enda klart ord om rättfärdiggörelsen genom tron, inte ett enda av kärnställena om Honom som blev gjord till synd för oss och inte en enda utredning om sådana huvudled i bekännelsen som: avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, nederstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på Allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda. Över huvud taget är det påfallande hur litet Bibeln citeras i en hel del modern förkunnelse och hur litet kunskap den förmedlar om bibliska termer och bibliska tankar.

En sådan förkunnelse måste bli i djupaste mening okyrklig. Vad den möjligen bygger upp är inte Kyrkan, utan på sin höjd en förening eller en »verksamhet». Är den tillräckligt spirituell eller vältalig kan den självfallet samla folk. Den kan självfallet också åstadkomma en mänsklig sammanslutning och intressegemenskap av ungefär samma slag som en nykterhetsförening. Men den förmedlar inte någon delaktighet i den nya tidsåldern, den åstadkommer varken syndanöd eller nådestro, den verkar med andra ord inte väckelse och frälsning. Och då kunde den egentligen lika gärna läggas ned.

Prästen skall alltså förkunna Guds Ord, så som de gamla rätta lärarna gjorde det. Det betyder nu inte att han skall sätta sig och kopiera de gamla lärarna. Förkunnelsen blir inte Guds Ord, därför att man skaffar sig ingång och tre delar. Lika litet blir den det, därför att man börjar tala en sådan krånglig och oskön tysk-svenska som Schartau talade, eller lägger sig till med så imponerande latinska perioder som gamle Nohrborg kunde åstadkomma. Man får inte förväxla tyngden i formen med tyngden i innehållet. Den tunga formen både kan och bör offras, ty det är ingen förtjänst att kläda ut Guds Ord i tyska

vändningar och latinska perioder. Ingendera är biblisk. Guds Ord är i sig självt brännande aktuellt, det talar fruktansvärt klart och begripligt och går skoningslöst rakt på sak. Så skall det vara också med förkunnelsen. Det behöver sägas, ty med kyrklig förkunnelse menar man nog på sina håll en förkunnelse som sveper sig i en traditionell språkdräkt, som är så tung i satsbyggnaden och så försiktigt högtidlig i ordvalet att genomsnittsmänniskan inte förmår att fatta den. En begriplig förkunnelse måste frambäras på ett begripligt språk. De gamla termerna behöver man fördenskull inte vraka. De som är direkt bibliska skall självfallet brukas. Hur skulle man kunna predika bibelenligt utan att tala om att rättfärdiggöras och födas på nytt? Synd och nåd, försoning och förlåtelse, Guds Lamm och Kristi blod kan aldrig försvinna ur en rätt predikan. Inte heller tror jag att man behöver väja för de gamla kyrkliga termerna av typen: frälsningshinder, nådeförlägen, nådemedel, uppväckelse, osv., förutsatt att man flitigt undervisar om deras innebörd. Men vad man är skyldig att utan hänsyn göra sig kvitt, det är den språkdräkt som, utan att förmedla någonting av Bibelns innehåll, gör budskapet oklart eller obegripligt för en nutida människa. Det finns en viss kyrklighet i predikosättet, som ingenting annat är än lättja från predikantens sida. Det behövs inte mycket yrkesrutin för att forma ihop en stilblomma som den här: »Förvisso äro hemmets krav stora och dess svårigheter mångahanda, men desto rikare är den lön, som Gud giver åt alla dem som helhjärtat gå in under trohetslöftets gåva och ansvar.» Sådant är abrakadabra för både bönder och grosshandlare. För att inte tala om att det även för den som begriper den krystade svenskan, inte innehåller någonting annat än en fadd truism. Då är det bättre att säga några konkreta saker om vad »hemmets krav och svårigheter» innebär: barnskrik och penningbekymmer, missnöje med maten, spända nerver och retligt humör, frestelser till otrohet och känslan av att ha kom-

mit på fel plats. Det kostar mycket mera arbete att på det viset konkretisera tanken. Det kostar ännu mera arbete att sedan finna reda på vad Skriften säger om hemmet och troheten. Men det är sådant man bör göra sig möda att få fram, om predikan skall vara grundad.

Detta gäller särskilt en bibelenlig förkunnelse om *synden*. Så länge man talar om synden i allmänhet, blir det ett tomt ord för många. Skriften talar däremot om dryckenskap och vilt leverne, om otukt, orenhet, lösaktighet och synd mot naturen, om ovänskap, kiv, avund, tvedräkt och partisöndring. Sådant är inte tomma ord, och sådant måste nämnas i en bibelenlig förkunnelse och nämnas med sina rätta, nu brukliga och begripliga namn. Detsamma gäller talet om nåden. Ett allmänt tal om Guds godhet väcker bara leda. Det är det faddaste av allt smaklöst. Skall man tala bibelenligt om Guds nåd måste man kunna tala bibelenligt både om Guds vrede och Guds kärlek, både om domen, försoningen och rättfärdiggörelsen.

2. En bibelenlig förkunnelse innebär nu ännu en sak. Predikan skall vara Guds Ord. Det är gott och väl. Men den skall också bjuda *allt* Guds Ord. Naturligtvis inte varje dag och i varje predikan. Men så, att de viktigaste frälsningsanningarna i tur och ordning kommer fram, och att ingenting som för Bibeln är väsentligt, blir oväsentligt för predikanten. Det gäller sådana ting som förtappelsen, världens undergång och parusin. Man skall inte bli helvetespredikant eller apokalyptiker för det. Det blir man bara, om man helt går upp i dessa ting, som var för sig är delar av budskapet. Det är inte heller bibelenligt. Till bibeltroheten hör med, att man skall låta varje del av budskapet få samma plats som den har i Nya testamentet.

En stor hjälp att förkunna allt Guds Ord har prästen i kyrkoåret och i de fastställda texterna. Ger han akt på söndagarnas innehåll och mening har han en nyttig motvikt mot den dragning till ensidighet och den lust att rida på gamla käpp-

hästar, som sitter så djupt i den mänskliga naturen och som brukar ödelägga så mycken förkunnelse, särskilt där man alltid predikar över fritt valda texter.

Det hör alltså med till en kyrklig förkunnelse att den skall vara kyrkoårsbetonad. Kyrkoårets textval är menat som en garanti för ett allsidigt och fulltonigt budskap, och den förkunnare som samvetsgrant försöker låta varje söndags särskilda innehåll komma till sin rätt, kommer att predika fylligare och mera bibliskt än den som väljer ut en eller annan älsklingstanke i texten. Det är därför nyttigt med en noggrann texttrohet. Man skall verkligen predika över texten. Men texten skall ses ur kyrkoårets synvinkel. På Marie Bebådelsedag skall man verkligen predika om inkarnationen och om Herrens moder. Vid Kristi Himmelsfärd skall det predikas om himmelsfärden och inte om något annat, som nog kan letas fram ur texten, men som inte är *den* söndagens budskap.

Här invänder naturligtvis någon, att de gamle rätte lärarna, sådana som Nohrborg och Schartau, med förkärlek tog ett ämne som kanske bara på någon enda punkt hade beröring med dagens text. Sedan utvecklade de sitt tema systematiskt och grundligt utan att bry sig alltför mycket om texten. Det är alldeles riktigt. Men man får komma ihåg, att denna frihet gentemot texten berodde på en djupare trohet gentemot Skriften. De hade ju samma predikotexter år från år utan någon variation. Det var just för att få fram ett mera fulltonigt budskap, som de ibland tog upp ämnen som låg i utkanten av texten. För att få med allt det väsentliga om salighetens grund, medel och ordning måste de tillgripa en tematisk predikan. Men när de väl bestämt sig för ett ämne, behandlade de det med verklig bibelteologisk grundlighet, så att de bibliska sanningarna utvecklades i hela sitt djup. Gick de ifrån texten, så var det alltså för att få föra församlingen längre in i Bibeln, än den tidens texter enbart för sig kunde föra en människa. Det var självfal-

let för dem att allt det som texterna sade redan var sagt och utvecklat. Därför hade man rätt att gå vidare.

Det är lätt att se att moderna förkunnare som oftast går ifrån texten av rakt motsatt orsak. De vill slippa förbi ett ämne som Kyrkans år ställer dem inför. När man inte vill predika om inkarnationen, talar man om hemmet i stället. När man ingenting har att säga om himmelsfärden, talar man om pilgrimstenen i stället, och när man skulle ha talat om Kristi återkomst talar man om vaksamhet mot synden. Sådan tematisk predikan är absolut förkastlig. Den är ett bedrägeri mot församlingen, ett sätt att dra sig undan sin skyldighet att förkunna *allt* Guds Ord.

Det tema man väljer bör alltså väljas med klar hänsyn till dagens ämne. Naturligtvis finns det undantag. Inte heller vår nuvarande evangeliebok är så fullständig att den rymmer alla de ting som en församling kan behöva höra. När församlingens herde vet, att det är ett visst ämne som verkligen behöver tas upp, kan han någon gång tillåta sig att gå utanför det som är dagens egentliga tema och textens egentliga innehåll, naturligtvis under förutsättning att han predikar bibliskt.

Predikan skall alltså vara *grundad*. Punkt för punkt skall förkunnaren kunna stödja vad han säger med Guds Ord. Det är mycket nyttigt att han åter och åter frågar sig: Säger Guds Ord verkligen så, som jag nu säger? *Var* säger Ordet så? Ofta skall han finna att han gör bäst i att rätt och slätt citera Ordet. Han bör då citera ur Bibeln — bokstavligen ur Bibeln, d.v.s. med Bibeln i handen på predikstolen. Med hjälp av några olikfärgade kartongremsor är det mycket lätt att ha ett tiotal bibelställen omedelbart tillgängliga. Jag vet inte vad det beror på, men det är ett faktum att en predikan blir mera levande och inträngande, när predikanten liksom endast ställer frågorna och låter Ordet självt svara.

II.

Det *andra* kravet på en kyrklig förkunnelse är att den skall vara *själavårdande*. För att säga det med ett gammalt kyrkligt uttryck: Predikan skall »göra skillnad på folk».

Den måste göra det, om den skall vara kyrklig. Kyrkan är ju den nya tidsåldern som i nådemedlens gestalt tränger fram i världen. Den är ett stort notvarp med himmelrikets not, varigenom Kristi församling *församlas*. Just detta församlande, där människor kallas, upplysas, pånyttföds och helgas, är Kyrkan i funktion. Till Kyrkan hör alla de människor som genom dopet och ordet dras in i detta församlade. Det är nu självklart att inte alla dessa människor kan ha det ställt på samma sätt. En kyrkoförsamling måste vara en blandad församling, eftersom det finns fiskar av alla slag i noten. Därför hör det med till den kyrkliga förkunnelsens väsen att den måste göra skillnad på folk. Den måste förstå att dela Guds Ord rätt, så att både de säkra, de uppväckta och de benådade var för sig får sin del.

Kyrklig predikan skall alltså inte vara Vi-predikan. Det är endast när det gäller allas gemensamma egendom, som predikanten kan tala i första personen. Talar man t.ex. om Guds välgärningar mot oss i skapelsen, om det outrotliga fördärvet i vår natur eller om det allt omslutande försoningsverket på Golgata, då kan man med full rätt säga »vi» och »oss». Men i allmänhet är det bäst att låta första personen vara. Vi-predikan brukar bara leda till att det i ena stunden låter, som om alla åhörarna var sovande syndare och i nästa stund, som om de alla var goda kristtrogna. Just när gränserna mellan människorna suddas ut förlorar predikan sin själavårdande kraft. Däremot är det inte möjligt annat än att en predikan blir själavårdande, där det åter och åter lyser fram, att människor endera är säkra, väckta eller benådade, och att de allt efter sitt själattillstånd står i olika ställning till Gud, har olika andliga behov och behöver olika slag av förmaning och tröst. En åhö-

rare som år efter år hör detta beskrivas, kan inte undgå att fråga sig hur han själv har det ställt. Det är möjligt att han blir förargad. Oomvända syndare, som inbillar sig att de är goda kristna, brukar alltid bli irriterade av nådens ordning, men det är nog nyttigt att de blir det.

För den åhörare som verkligen behöver och söker själavård, är det också det slaget av predikan som verkligen har något att ge. Det är också det slaget av predikan som får människor att lyssna.

Det är inte lätt att dela Guds Ord rätt. Det kräver för det första kunskaper som inte alltid följer med en teologisk examen. Man behöver ganska ingående fördjupa sig i de gamla förkunnarna från kyrkväckelsens dagar för att lära sig konsten att skilja på folk. Schartau är ju den mest berömde bland mästarna i konsten. Men både hos Fresenius, Nohrborg, Sellergren och Rosenius kan man lära sig mycket. Det är i själva verket så, att alla vår kyrkas fäder som fått vara väckare och tröstare för sin samtid, flitigt har övat konsten att göra skillnad på folk. Annars hade de varken blivit väckare eller tröstare.

Man måste alltså först och främst gå i lära hos fäderna. Det tar sin tid och det kostar ganska mycket möda, men jag tror inte att någon präst i vår generation kan bli en verkligt god präst och en trogen herde utan att underkasta sig den mödan.

Men det räcker inte med kunskap i fäderna. Man måste också ha kunskap om människorna. En sådan erfarenhet vinner man nästan bara genom att själv söka själavård och öva själavård. Förkunnaren måste först och främst vårda sin egen själ, innan han kan vårda andras. Ingen begriper riktigt vad som menas med de olika salighetshindren eller med andens fattigdom, förrän han prövat det själv. Men då kan han tala om saken så att det griper andra. Ju mera han sedan får tillfälle att öva själavård bland andra, desto bättre är det. Desto lättare får

han att tillämpa varje text just på människorna i sin omgivning. Desto mera kommer hans förkunnelse att innehålla konkreta smådrag av det slag som ständigt gör Ordet aktuellt och närgånget.

Det är naturligtvis ingen lätt sak att skaffa sig en sådan erfarenhet. Men prästen kan åtminstone göra *något* åt saken. Han kan vara flitig med att besöka de gamla. Hos dem som själva levt med i arvet från de stora kyrkväckelserna kan han lära ofantligt mycket om själens väg till Gud. Prästen kan också lära ofantligt mycket genom att alltid ha den själavårdande blicken på sina församlingsbor. Han är ju mannen som håller gudsrikets not i handen och driver det stora fiskafånget. Ingenting borde vara mera självklart än att han ständigt sysslar med frågan, hur det går med fångsten och var han har varje enskild av sina församlingsbor. Ju mer en präst låter själavårdssynpunkten behärska sitt förhållande till församlingen, så att hans första tanke inför församlingsborna alltid är frågan efter deras tillstånd och angelägenheten om deras frälsning, desto fastare blir hans handlag som själasörjare, även om de direkta själavårdssamtalen inte bli så många som han skulle önska.

Att predikan skall vara själavårdande, betyder nu inte att den skall vara psykologiserande eller antropocentrisk. Man skall visserligen tala om människorna, deras salighetshinder, deras undanflykter och deras trossvårigheter, men man skall alltid göra det på ett sådant sätt att Kristus blir centrum. Var och en av oss vet hur den klassiska förkunnelsen brukar lösa problemet: först predikar man om Kristus och frälsningen genom honom, och sedan gör man tillämpningen på de tre olika slag av människor som man har framför sig. Det är naturligtvis inte nödvändigt att man gör det efter någon schablon, men principen måste fasthållas: man talar om Kristus och tillämpar det på människan.

Det finns säkerligen få saker som kostar predikanten så

mycken möda som detta att rätt dela Guds Ord. Det finns å andra sidan ingenting som så hjälper honom att inte prata i vädret. Inför varje text och varje ämne som han talar över, bör han därför inte endast fråga: Vad säger nu Guds Ord om detta? utan även: Hur är det i denna sak med en säker människa? Med en uppväckt? Med en omvänd? För att ta några exempel: Talar man t.ex. över tacksägelsedagens epistel, ger det sig alldeles av sig självt hur åhörarna skiljs åt: De säkra tackar inte alls sin Gud eller också tackar de honom för hjälpen med det som de förstår att sätta värde på: fred, hälsa och pengar. En uppväckt människa åter vet så väl att hon *skall* tacka sin Gud. Hon försöker också göra det, men i hjärtat bär hon oftast mer oro än tacksamhet; hon ser allt klarare sina fel, hon har börjat undra om hon alls är någon kristen, och själafienden kanske rent av har börjat fresta henne att tänka att Gud är vanmäktig, eftersom han trots alla hennes böner ännu inte låtit henne bli kvitt sina synder. En omvänd människa åter kan i all sin brist alltid vända tillbaka till det stora tacksägelseämnet: att han förlåter oss alla våra överträdelser för Jesu skull.

III.

En tredje punkt återstår:

Den kyrkliga förkunnelsen skall vara *pneumatisk*. Eller *andeburen* om man vill tala svenskt uppbyggelsespråk. Annars är den inte kyrklig.

Kyrkan är ju inte en läroanstalt som föreläser något slags antikvarisk kunskap. Kyrkan undervisar inte bara om något som skett för två tusen år sedan. Kyrkan är Kristi kropp. I henne bor Guds Ande. Därför förkunnar hon ur Andens fullhet. Det betyder nu inte som spiritualisterna i alla tider menat, att varje ny tid har ett nytt Guds Ord att komma med. Den helige Ande är inte alls så svag för tidsandan som vi, inte hel-

ler ändrar han åsikt så ofta som våra kulturprofeter. Det kristna budskapet är detsamma genom alla tider. Och ändå är det ständigt nytt. Det kommer till varje ny tid som Guds Ord, Guds budskap och Guds tilltal till just den tiden. Det är alltid något spännande över det, samma spänning som en gång stod kring profeternas budskap, när det slog ned i Samaria eller Jerusalem. Det är alltid något av en utmaning och en inbjudan. Det är något oerhört och chockerande i det, något som ställer människan mot väggen och kräver ställningstagande av henne.

Det sällsamma är nu att man kan predika på ett sätt som formellt är ganska oangripligt och korrekt, även ur lärans synpunkt, men som ändå är fullkomligt andelöst. Det varken chockerar eller griper. Det snarare söver. Församlingen sitter kanske pliktskyldigast av det, och sedan återgår den fullständigt oberörd till näringarna.

Vad är det som gör förkunnelsen pneumatisk? Självfallet endast en sak: den helige Andes närvaro. Det finns predikningar till vilka den helige Ande säger sitt Amen. Det finns andra med vilka han ingenting har att göra. Det behöver inte vara alltför stor skillnad i uppläggning och innehåll. Olikheten är ändå fundamental. Det ena slaget av förkunnelse är en funktion av Kyrkan, av Guds Ande, av Gud själv. Det andra är det inte. Det ena är kyrkligt, det andra är det inte. Men vad beror det på?

I sista hand rör vi oss här med irrationella ting, ty över Gud kan ingen befalla. Vill han bekänna sig till en människas tjänst, så gör han det. Vill han det inte, så har vi ingenting att säga.

Och dock finns det åtminstone *något*, som vi kan säga om förutsättningarna för en pneumatisk predikan.

Det första villkoret för att Guds Ande skall ha något att göra med en förkunnelse är nog, att samme Guds Ande har något att göra med förkunnaren själv. En förkunnare som själv

är indragen i Kyrkans stora skeende, så att den helige Ande arbetar på hans hjärta genom Ordet och Sakramenten, är den ende som har möjligheter att komma med en förkunnelse som blir ett led i Andens verk i Kyrkan. Det behöver inte nödvändigt betyda att förkunnaren måste vara rätteligen omvänd. Även en väckt präst kan bli till mycken välsignelse, det betygar all erfarenhet. Det händer ofta, att en ung präst under flera år får kämpa i uppväckelsen. Det finns redliga lärare som i årtionden hållits kvar under lagen. De har likafullt kunnat bli väldiga väckare i Guds tjänst. Den djupare evangeliska trösten kan sådana lärare väl inte ge, men det kan ändå ske stora ting i deras församlingar. Om det bara är så, att Guds Ande arbetar med prästens själ, finns det alltid möjligheter att Anden kan verka också på andra själar genom hans förkunnelse.

Att Anden arbetar med en präst visar sig först och främst i att han har bekymmer för sin egen själ. Han läser Guds Ord för att finna svar på sitt eget hjärtas frågor. Han söker sig ofta till nattvarden, därför att han behöver hjälp att tro sina synders förlåtelse. En sådan präst kommer alltid att ha något nytt att säga sin församling. Han finner alltid nya ord, som lyst för hans egna häpna ögon. Han kan alltid peka på något som blivit levande för honom själv. Hans förkunnelse är ett stycke av det som Anden predikat för hans eget hjärta. Han har alltid något av upptäckarglädje, något att dela med sig, något som han själv gripits av. Därför att hans eget förhållande till Ordet är buret av Guds Ande, blir också hans predikan andeburen.

Omvänt gäller det att också en korrekt predikan kan förlora Andens vingar. Har förkunnaren själv slutat att gå i Andens skola till daglig tuktan och tröst, så hjälper det inte mycket att han står och upprepar sanningar som verkligheten en gång varit andeburna. Naturligtvis kan det behaga Gud att verka genom dem, rätt och slätt i kraft av Ordets objektiva sanning. Men det

torde oftare hända att Gud tar sin hand ifrån den förkunnelse som börjar gå av bara farten.

Det andra kännetecknet på Andens verk hos en förkunnare, är detta att han har bekymmer för sina medmänniskors frälsning. Ett sådant bekymmer är mycket nyttigt för förkunnelsen. Det gör att prästen *vill* något med varje predikan. Det gäller inte bara för honom att fullgöra sin predikoskyldighet och hålla en lagom lång predikan, som skall vara så pass välformad att den inte skadar hans rykte. Det gäller inte heller bara att fångsla människorna så pass att de kommer tillbaka nästa söndag igen. Utan det gäller att verkligen nå dem med ett bud från Gud, som kan väcka de sovande, trösta de betungade och befästa dem som tror. Under beredelsen har prästen haft dem för ögonen. Bestämda ansikten och bestämda förhållanden har passerat förbi hans inre blick. Ständigt på nytt har han bett och önskat att det skulle behaga Gud att genom detta Ord slå ett hål på likgiltigheten eller tända den saliggörande trons låga.

Ett sådant nit om själarna kommer att göra förkunnelsen inträngande och aggressiv och ändå ömsint och barmhärtig.

Annars är det ju så ofta så, att förkunnaren är ganska tam och skonsam, så länge han har känslan av att vara omtyckt och blir bemött med idel vänlighet. Först när han blir retad eller utmanad, blir han skarp i sin predikan. Sådan nitälskan bör man akta sig för. Dess rätta namn är nitilska, och den gör aldrig något intryck. Vem som helst kan ju märka att prästen blivit irriterad och är ur humör. En förmaning gör inte intryck, om man inte märker att den nödgas fram uteslutande av respekt för Ordet och kärlek till själarna. Därför skall prästen vara särskilt angelägen att omutligt predika bättring och omvändelse just när alla människor är som mest vänliga och tillmötesgående mot honom. Får Anden driva honom till ett rätt bekymmer om själarna, gör han det.

Predikan blir alltså pneumatisk när den är en del av Kyrkans stora församlande, kallande, pånyttfödande och helgande verk. Det är detta, som förkunnaren alltid skall ha för ögonen. Han träder upp i predikstolen för att åter kasta ut Gudsrikets not. Han står där för att dra själarne ett stycke framåt i det stora svepet mot evighetens kust.

Det visar sig alltså, att de tre krav vi här uppställt: att predikan skall vara bibelenlig, själavårdande och pneumatisk, egentligen bara är tre variationer av samma tema. Allt beror till slut på detta ena: att den kyrkliga förkunnelsen blir *en funktion av Kyrkan*, d.v.s. ett led i det oerhörda skeende som Kyrkan representerar: den levande och uppståndne Herrens reala närvaro och därmed inbrottet av en ny tidsålder i denna syndens och dödens värld.

Nya Testamentets syn på sexuallivet.

Av doktor Fride Hylander.

Vi upplever i våra dagar att en radikal livssyn går till storms mot »kristen sexualmoral».

Detta skulle inte betyda så mycket, *om* det verkligen fanns en fast och orubblig kristen sexualmoral, opåverkad av folkhavets dån likt klippan i bränningarna. *Om* människorna — liksom en gång under antikens dagar — började lägga märke till de kristna kvinnorna och säga: »Se, vilka ideal av äkta kvinnlighet de kristna kvinnorna är.» *Om* de började lägga märke till de kristna hemmen och hemlivet och med avund utbrista: »Se, vilken smittande livsglädje, se, vilken barnrik livsbejakelse, se, vilken livslång trohet som triumferar i de kristna hemmen!»

I alla tider och hos alla folk har affektbetonade meningar brutit sig mot varandra på det sexualmoraliska området: Å ena sidan har vi haft en form av sexualasketism som föraktat varje form av sexualliv, och å andra sidan en libertinism som i en sexualitet fri från hämningar sett livets högsta goda. Och namnkristendomen har tyvärr alltför ofta följt strömningarna i tiden i stället för att vara bunden vid sin livsnorm. Eller för att använda ett bibliskt uttryck: Man har flirtat och bedrivit otukt med andarna i tiden i stället för att visa trohet mot Honom, som säger: »Jag skall trolova dig med mig för evig tid!» (Hos. 2:19.) Ja, åsikterna har inte bara inom varje folk och på samma tid utan t.o.m. inom samma människa kunnat bryta sig och svänga från libertinism till asketism såsom hos Augustinus

och Tolstoy. I den sistnämndes liv, som började med utsvävningar och slutade med förakt för kärlekslivet, skönjs ett mycket vanligt sammanhang: Man bejakar njutningen men föraktar objektet.

Inom parentes bör det sägas att dessa båda ytterligheter, asketism och libertinism, har samma kardinalfel, att räkna barnen som något ovidkommande i stället för att de skulle vara centrum i sexuallivet. För övrigt är ordet asketism som motsats till libertinism mindre adekvat. Det vore bättre att säga sexualnihilism. Ty asketism såsom en idrottsprestation, när det gäller att uthärda törst, köld, hetta, hunger, allehanda umbäranden för att vinna stora mål, gör ännu i dag den oförvägne upptäcktsresanden till en hjälte eller kröner den fattige studenten med ära, när han efter ett halvt eller helt livs försaker-ser och vedermödor äntligen når sina drömmars mål. På samma sätt träder sexuell återhållsamhet i livets tjänst, när dess syfte är att grundlägga en stabil lycka och förverkliga ett sant sexualliv i ett livsbejakande äktenskap med barn.

När sexualradikala andar i tiden angriper kristen sexualmoral och kristna normer för samlevnaden mellan man och kvinna, är detta ett gott tecken. Det visar nämligen för det första, att man räknar kristendomen på detta område som en stark och farlig makt, nästan den enda man behöver bekämpa, samt för det andra, att man innerst inne är övertygad om kristendomens sanning. Ty de fanatiska, affektbetonade reaktioner man finner hos ateister (exempelvis Strindberg) och sexuallibertinister är ofta ingenting annat än en förtvivlad kamp mot den egna innersta övertygelsen.

Ett gott tecken är det, jag trycker på det, när sexualradikaler finner kristendomen ensam värd att bekämpa ... Men däremot är det varken vetenskapligt eller, rättfärdigt att ge kristendomen skulden för allt snedvridet inom sexuallivet eller framställa det som om kristendomen ensam utgick från fasta nor-

mer i sammanlevnaden könen emellan. När man exempelvis angriper kristendomen för vissa uttalanden om masturbation i kristen litteratur, tycks man alldeles glömma bort, att det just är en på sin tid självsäker och kategorisk läkarvetenskap, som såsom fastslagen sanning framlade skräckskildringar av följderna av denna ovana, och man borde också erinra sig att det finns hednafolk som dömt masturbationen så hårt att t.o.m. dödsstraff förekommit. Man borde också lagt märke till att livskraftiga folk i allmänhet under sin styrkas dagar omgärdat hem och sexualliv med fasta normer.

Många sexuallibertinisters ideal tycks vara en föråldrad revolutionsidé »fria kärlek» med dess lösliga familjeband och lätta skilsmässor, dess statliga abortkliniker och legaliserade aborter (där en gång i en huvudstad räknades 86 aborter på 100 förlossningar), dess kamp mot hem, familj och alla »borgerliga» begrepp, dess avskaffande av begreppen far och mor på vissa »förebildliga» mönsterbarnhem, där intagna »nummerbarn» var förbjudna att kalla fader eller moder, om sådana fanns och kom på besök, annat än »kamrat» den och den ... Det skulle vara intressant att höra samma sexuallibertinister uttala sig om den nya sovjetryska sexuallagstiftningen med dess sanktionsstraff mot barnlösa föräldrar och progressiva beskattning av ogifta av bägge könen, dess medaljer för barnrika mödrar, »den heroiska moderns orden» etc., dess bestämmelser för familjebandens stärkande, avskaffande av »oregistrerade äktenskap», det synnerligen försvårade skilsmässoförfarandet med ekonomiska repressalier och allt mer förhöjda straff för illegala aborter och allt större svårighet att få legitima sådana.

Så kan de sexualmoraliska uppfattningarna växla: Ett år dödades på statliga abortkliniker 90.000 foster bara i en enda stad. Tjugo år senare söker man på alla sätt uppmuntra och premiera och med moderskapsmedalj locka kvinnorna att bära fram sina barn ...

Lägg märke till motiven: Den ena gången tog man hänsyn företrädesvis till individens själviska och flyktiga övernattenfröjd, den andra gången till statens hänsynslösa och blodiga behov, men *ingen gång till Guds vilja*.

Den som följer historiens och kyrkohistoriens böljegang och skiftande sexualuppfattningar kan inte bli annat än sjösjuk och längta efter att få känna fast mark under fötterna.

Fast mark, en grund som håller när allt flyter, det är den Heliga Skrift och dess oföränderliga normer, som är lika aktuella i alla tider.

Ingenstans i världen har det så tidigt och så naturligt, så öppet och helgat talats om fortplantning, kön och kärlek som i den bok Strindberg nämnde den första och yppersta i världslitteraturen: Bibeln.

Likt de två samstämda storklockorna i en domkyrkas torn förenar sig Gamla och Nya Testamentets vittnesbörd till en harmonisk melodi om honom och henne, om *paret* som skapades till Guds avbild. Redan på Bibelns första blad finner vi i klara ord, att Gud sammanfogade man och kvinna till en enhet och till sin avbild samt gav dem uppgiften att vara frukt-samma och förökas och lägga jorden under sig. Tydligare kan det inte sägas, att sexualorganen är gudagivna och deras rätta bruk gudabefallning: »Och de två skall bli ett kött.»

Man kan inte tala om Nya testamentets syn på sexuallivet utan att först säga några ord om Gamla testamentets. Ty Gamla testamentet innehåller de grundvalar utan vilka Nya testamentet skulle sväva i luften.

För att göra framställningen av Gamla testamentets uppfattning i sexualfrågan så kort och klar som möjligt skall jag framställa den i några frågor och svar, som med nödvändighet måste bli schematiska. Vi har dock att göra med sju hörnstenar.

Fråga 1. Talar Gamla testamentet om en ungdomens kamp för renhet och kyskhhet?

Svar: Ja, och en mera expressiv framställning kan knappast tänkas än berättelsen om Josef och Potifars hustru. På kvinnans frestande uppmaning: »Ligg med mig», svarar Josef: »Hur skulle jag kunna göra så mycket ont och *synda mot Gud!*»

Fråga 2. Talar Gamla testamentet om förälskelse och kärlek?

Svar: Ja. Hela världslitteraturen har inte kunnat skriva en vackrare kärlekssaga med kortare ord än denna: »Så arbetade Jakob i sju år för Rakel, men för honom var det bara som några dagar, eftersom han älskade henne.»

Fråga 3. Vad säger Gamla testamentet om sambandet mellan samlaget och ansvaret?

Svar: Gamla testamentet fordrar, att den man som lägrar en jungfru, också tar henne till hustru och behåller henne som äkta livet igenom (5 Mos. 22:28-29).

Fråga 4. Vad säger Gamla testamentet om äktenskap och livslång trohet?

Svar: Gud skapade människan till man och kvinna. »Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött.» (1 Mos. 2:24). Bröllopsdagen kallas »kröningsdagen», »hans hjärtefröjds dag». Äktenskapet liknas vid en klar källa, en djup brunn. En man uppmanas att hämta glädje med sin ungdoms hustru, att njuta livet tillsammans med den kvinna som han älskar. (Ordspr. 5:18. Pred. 9:9).

Fråga 5. Vilket samband anger Gamla testamentet mellan sexualdrift och barn?

Svar: Guds *första* ord till människorna var detta: »Var fruktsamma och föröka er!» Driftens starka sammanhang

med barnet framgår av Rakels ord till Jakob: »Skaffa mig barn annars dör jag! » ... Inom parentes må det påpekas att detta driftens djupa biologiska sammanhang förbisetts av Freud och hans lärjungar, då de kopplat ifrån naturens djupaste orsakssammanhang genom att skilja kopulationskomponenten från fortplantningsinstinkten. För en kvinnoläkare skymtar ofta detta djupare sammanhang fram, när kvinnor efter några år av yttlig driftutlevelse, varunder de kastat bort sina bästa år, med en otillfredsställdhet som gränsar till förtvivlan, för att inte säga vansinne, kommer till läkaren och söker bot för sin sterilitet och gärna skulle vilja ge allt i världen för att kunna få ett barn.

Fråga 6. Vad säger Gamla testamentet om barnen?

Svar: »Se, barn är en HERRENS gåva, livsfrukt en lön» (Ps. 127:3). »... som olivplantor är dina barn kring ditt bord. Ty se, så blir den man välsignad, som fruktar HERREN» (Ps. 128:3, 4).

Fråga 7. Framställer Gamla testamentet sexualdriften som något lågt, oanständigt och skamligt? Vi känner igen beskyllningarna mot »kristen sexualmoral!»

Svar: Nej! Tvärtom säger Gamla testamentet att Guds skapelse var god, att könen inte blygdes för varandra. Såsom ett enastående faktum måste man särskilt observera, att Bibeln med dess röda tråd redan från begynnelsen ger sexuallivet en alldeles särskild helgd genom att till detsamma knyta det flera gånger upprepade: »I dig och din avkomma skall alla folk på jorden bli välsignade!» En judisk kvinna kunde knappast drabbas av en värre olycka än ofruktsamhet. Att inte föröka Guds folk var att vara hemfallen under lagens förbannelse. Att föda en son var att bli delaktig i Guds nåd, i löftet om honom som skulle sönder-

trampa det ondas ormhuvud. Det låg i förhoppningen om barn också en förhoppning om honom vid vars födelse ljuset skulle genomstråla natten och himlen förkunna: »Se, jag bär bud till er om en stor glädje för hela folket. Ty i dag har en Frälsare blivit född åt er i Davids stad, och han är Messias, Herren.»

Härmed skulle vi övergå till Nya testamentet och börjar med Jesu undervisning i Matt. 19 och Mark. 10. Vi kan då genast konstatera att vi hela tiden, när vi talat om Gamla testamentet, uppehållit oss vid Nya testamentets syn på sexualfrågan. Ty Jesus faller åter och åter tillbaka på Gamla testamentet. Någon punkt i Gamla testamentets framställning av sexuallivet kunde kanske synas oklar och otillfredsställande. En sådan var frågan om monogamin och det livslånga äktenskapet. När man trädde fram och frågade Jesus om skilsmässan var lovlig, hänvisar han till Gamla testamentet och ger den allra starkast tänkbara motivering för monogamin och det livslånga trogna äktenskapet genom att hänvisa till Guds i skapelsen nedlagda oryggliga lagar, i det han säger: »... från skapelsens början gjorde Gud dem till man och kvinna. Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött.» Och Jesus tillägger och fastslår: »Så är de inte längre två, utan ett kött. Vad Gud har fogat samman, skall människan inte skilja åt.»

Men låt oss gå till berättelsen i Matt. 19. Några dispytmakare hade dragit fram de sexuella problemen för Jesus. Såsom vanligen är fallet med ordstrider tycks det inte ha varit för att få vägledande svar på samvetsfrågor. Nej, det var snarare för att döva samvetet i diskussion och dimbildning; och dessutom ville man snärja Jesus. Deras utstuderade fråga lydde: »Är det tillåtet att skilja sig från sin hustru *av vilken orsak som helst?*» Man kände Mästarens stränga etik men sökte finna

sanktion för vissa friheter, kanske för mannens friare ställning i sexualförbindelsen.

Men Jesus genomskådade sammanhanget. Han upptog inte dagens debatt utan satte ögonblickligen fingret på den ömma punkten. Han avklippte varje fåfäng diskussion med ett ofrånkomligt och odiskutabelt faktum: Att äktenskapet framgår som Guds ordning från skapelsen och begynnelsen (Matt. 19:4-6).

Fariséerna hade väntat på tillfället. Nu gällde det att påvisa, hur Mästaren skilde sig ifrån Mose som hade givit tillstånd till äktenskapsskillnad och påbjudit skiljebrev.

Men Jesus var beredd. Han svarade att påbudet bara var en tillåtelse »därför att era hjärtan är så hårda», men han tillägger: »... men från början var det inte så.» Men även om Jesus faller tillbaka på Gamla testamentet, så är han dock inte rädd för att med makt och myndighet fastslå sin egen mening i skarp kontrast till fariséerna: »*Jag* säger er: Den som skiljer sig från sin hustru av något annat skäl än otukt och gifter sig med en annan, han begår äktenskapsbrott.» Även om hustrun begått äktenskapsbrott och alltså brutit sitt förbund, och det därför inte var orätt att bli skild från henne, framgår det av Luk. 16:18 och 1 Kor. 7:10-11 att han inte fick gifta om sig. Han skulle vara redo att ta sin hustru till nåder, ty kärleken har en himmelsk förebild: Är vi trolösa, så är Gud ändå trofast, ty han kan inte förneka sitt väsen. Det är därför Paulus som ett bud från Herren säger om en hustru som skilt sig från sin man: »Hon skall förbli ogift eller försona sig med sin man.»

Under diskussionens gång hade man kommit in på en ömtålig punkt. I stället för att snärja Jesus kände sig fariséerna själva brännmärkta. Faktum var att män hade skilt sig från sina hustrur »av vilken orsak som helst», män hade inte levat ett rent liv, män skulle ha större sexuella friheter än kvinnorna, och män hade kommit till Jesus för att snärja honom med Mose och i diskussionens dimbildning söka sanktion för sin synd.

Men Jesus medgav alls inte mannen någon särställning i sexuellt hänseende utan ställde kravet så högt att ingenting utom otrohet fick skilja hustrun från hennes man. Därvid gav kvinnans brytande av trohetslöftet mannen ingen rättighet att handla lika illa. Ja, när Jesus säger att var och en som ser på en annans hustru med begärelse redan har begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta, ställer han kyskhetsidealet så högt att han dömer som synd varje sexuellt begär efter någon annan än hustrun, eller för den ogiftes del varje begär efter någon annan än den som man önskar göra till sin hustru.

Äktenskapet är således en alltomfattande, ömsesidigt förpliktande enhet, där det högsta goda i sammanlevnaden inte är den själviska njutningen utan den kärlek som inte söker sitt, den kärlek som även kan lida, förlåta, fördra, överskylla och ge nåd. Därför skulle en man inte få gifta om sig utan vara redo att ta sin hustru till nåder. Ett förbehållslöst löfte kan inte brytas. Parallellen är gudomlig, ty vår trolöshet gör inte Guds trofasthet om intet, och Guds förbund, hans kallelse och nådegåvor är sådana att han inte ångrar dem. Detta är det sakrala idealet.

Fastän äktenskapet är en ordning, som framgår ur skapelsen och inte ur frälsningen, har den fått en sakramental karaktär, därigenom att det rena och intima förhållandet mellan äkta makar används för att symbolisera förhållandet mellan Kristus och församlingen. Här ligger en hemlighet förborgad, sägs det i Ef. 5:21-33, där det bl.a. heter: »Ni män, älska era hustrur, så som Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den för att helga den, sedan han renat den genom vattnets bad i kraft av ordet. Ty han ville ställa fram församlingen inför sig i härlighet, utan fläck eller skrynkla eller något annat sådant ... På samma sätt är mannen skyldig att älska sin hustru ... Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till

sin hustru, och de två skall vara ett kött. Denna hemlighet är stor — jag talar om Kristus och församlingen.»

Observera, att dessa ljuvliga ord om kärlekens gudomliga paralleller är uttalade av denne Paulus, som enligt modern s.k. vetenskap skulle se något lågt och oanständigt i den äktenskapliga samlevnaden.

Efter Jesu myndiga ord var dimbildningen skingrad. De skriftlärde och fariséernas diskutörer, som överlägset trängt sig omkring Jesus i tofsprydd värdighet med slitna pergament och intellektuella problem, hade inte lyckats snärja mästaren utan drog sig undan honom för att slippa bli ytterligare blottställda och avslöjade i hans ords strålkastarljus. *Men lärjungarna stannade kvar* och bekände sin uselhet och oförmåga, de sade: »Om det är så med mannens ställning till hustrun, då är det ingen fördel med att gifta sig.» Jesus svarar då med en annan omskrivning av det kända: »Ingen människa kan ta emot något utan att det ges henne från himlen.» Han säger: »Inte alla förstår det ordet utan *endast de som har fått den gåvan!*» Åt dem som tar emot Kristus till liv och förnyelse, blir också såsom gåva given den sexualsyn som formar äktenskapet enligt Guds vilja.

Jesus vidrör därefter i Matt. 19:12 några sexualproblem i en kort vers. I modern litteratur sväller dessa problem ut till det viktigaste av allt. Och huvudsaken drunknar i en kolorerad flod av perversiteter. Jesus däremot nämner bara i förbigående dessa problem och påpekar att bara få kan förstå dem. Han talar emellertid om hinder för äktenskap, om oskicklighet till äktenskap. Han nämner för det första sådana som »inte kan gifta sig» därför att de är födda sådana. I vår tid skulle vi väl tala om kroppsligt defekta, sinnesslöa, sinnessjuka, asociala eller kriminella individer med lyten eller ärftlig belastning. Han talar för det andra om sådana som av människor gjorts oskickliga till äktenskap. Det är väl den tidens kastrerade. Je-

sus talar slutligen om dem som »för himmelrikets skull» självmant gått in för att leva avhållsamt. Vi kan här först tänka på alla män som inte mött någon troende kvinna som de känt sig dragna till, eller de kvinnor som inte fått den troende man de älskat. Det är nämligen en given sak att en Jesu lärjunge inte gifter sig med någon som är motståndare till »Guds rike». »Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror» (2 Kor. 6:14). Jfr också 1 Kor. 7:13 ff. Vi kan vidare tänka på dem som valt att för himmelrikets skull leva i fattigdom och kyskheter likt en Paulus från Tarsus, en Franciskus av Assisi etc. Dessa sista har många gånger förstått kärlekens innersta väsen bättre än mången annan: Kärlekens gemenskap är inte att själviskt ta och njuta utan att osjälviskt ge och tjäna. Ingen har större kärlek än att han ger sitt liv för andra.

Men vi återgår till Matt. 19. Sedan männens diskussion är slut tränger sig kvinnorna fram. De har förut förhållit sig avvaktande i bakgrunden. De har inte fått delta i ordstriden, men de har i alla fall förstått så mycket av diskussionen att de instinktivt känner på sig att Jesus är deras förespråkare. Med barnen i skinnpåsar på ryggen eller ledande dem vid handen tränger de sig fram. Lärjungarna vill mota bort dem: Vad förstår kvinnor och barn av alla dessa djupa problem? Inte passar det sig att dessa mot alla regler tränger sig fram till Mästaren. Men Jesus vinkar åt dem att komma. Scenen förändras. »Heliga» och sluga män i högfärds mantlar med lärdomspergament drar sig snopna tillbaka. Nu vidtar den praktiska sexualundervisningen! Barnen trängs omkring Jesus, de stojar och skriker, skrattar och leker, fast de flesta kanske är försagda och blyga. De ser inte ut som någon väldisciplinerad söndagsskolklass. Och Jesus predikar inte för dem: Han leker med dem, smeker dem, tar dem upp i famnen, lägger händerna på dem och välsignar dem och säger: »Låt barnen komma till mig, och hindra dem inte! Ty himmelriket tillhör sådana.»

Detta att leka med barnen, att vinna deras förtroende, ge dem arbetsglädje, göra dem till medkämpar, lägga dem i frälsarefamnen, leda dem in på livets väg, — det är det äkten-skapliga sexuallivets aldrig sinande glädjekälla och huvud-uppgift.

Jesus har ställt barnen i mitten på ett sätt som ingen före honom med undantag av Gud själv, som ställde sin Son i mitten av den gudomliga kärlekens frälsningsuppenbarelse.

Några andra ord som talar om Jesu syn på ämnet kan vi citera: »När en kvinna föder barn har hon svåra smärtor... Men när hon fött barnet, kommer hon inte längre ihåg sin smärta i glädjen över att en människa blivit född till världen» (Joh. 16:21). Något ord med större livsbejakelse än detta torde inte kunna uppletas. Det skulle i så fall vara ett annat Jesusord: »Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn, han tar emot mig!» (Matt. 18:5).

På ett annat ställe hänvisar Jesus till sexualdriftens modersinstinkt, den starkaste av alla drifter, för att på ett påtagligt sätt avslöja sin kärlek, när han säger: »... Jerusalem, Jerusalem ... Hur ofta har jag inte velat samla dina barn, så som hönan samlar sina kycklingar under sina vingar, men ni ville inte» (Matt. 23:37). Samma tanke är det som griper i sången: Bred dina vida vingar!

Jesus har också en revolutionerande nysyn på kvinnan. Tiderna igenom har det funnits en generell tendens att missakta den ogifta kvinnan — ofta parad med aktning för manligt celibat. Detta tycks i någon mån ha att göra med könens biologiska specialisering. Men kristendomen har tillerkänt den ogifte, såväl kvinna som man, sitt individuella värde som dyrköpt människa, som Jesu brud. Därigenom har just kristendomen givit kvinnans liv ett nytt värde, som det tidigare ofta saknade. Vi möter den revolutionerande nysynen i Jesu sätt att möta kvinnan: »Var och en som gör min himmelske Faders

vilja är min bror och min syster och min mor.» Han utbytte tankar med och hämtade vederkvickelse hos systrarna i Betanias. Jesus höll kvinnan så högt att han dömde var och en som såg på henne med syndiga begär. Han chockerade lärjungarna genom att sätta sig på brunnskanten och samtala med en dålig kvinna och därtill en föraktad samarit.

Härmed har vi kommit in på frågan om Jesu förhållande till dem som fallit i sexuell synd. Om vi först tänker på Jesus och den samaritiska kvinnan, finner vi hur Jesus obarmhärtigt blottar hennes fördolda synd. Men det är bara för att samtidigt väcka hennes längtan efter reningens och livets vatten, för att göra henne till en ny människa.

Eller låt oss stanna för kapitel 8 i Johannes' evangelium. Överstepräster och de skriftlärd kom i gryningen släpande med en äktenskapsbryterska för att få Jesus att uttala dödsdomen över henne. Ty enligt Mose lag skulle hon stenas. Anklagarna väntade med spänning på Mästarens dom, ty frikände han synderskan skulle han framstå såsom lagöverträdare, och dömde han kvinnan till döden så skulle han inte längre kunna kallas syndarnas vän. Men Jesu dom kom som en chock över anklagarna själva: »Den av er som är utan skuld må kasta första stenen på henne.» Det behövdes inte mer för att de »rättfärdiga» prästerna skulle sänka blicken i blygsel. Avslöjade, dömda i sitt inre, smög de sig bort den ene efter den andre, och slutligen är Jesus ensam kvar med kvinnan. Vad gör han då med synderskan? Jo, han upprättar henne och låter henne gå med det med upprättelse och frälsning oskiljaktiga: »Synda inte mer!»

Att Jesu undervisning är det mest fullödiga uttrycket för kristen syn på sexuallivet behöver inte diskuteras. Och det utmärkande för hans undervisning är att han aldrig någonsin skiljer kärlekslivet från personligheten, aldrig någonsin isolerar en del av människan eller hennes behov från den stora frå-

gan: »Vad hjälper det en människa, om hon vinner hela världen men tar skada till sin själ ...» (Matt. 16:26).

Vi kommer härafter in på frågan om Paulus och hans omdiskuterade syn på sexualiteten. Det har i sexuallitteraturen varit allmänt omtyckt att lösrycka enstaka citat från Paulus och tolka dem enligt karikatyrmetoden utan att ta hänsyn vare sig till sammanhanget, den historiska miljön, Paulus' helhets-syn eller till det vetenskapliga sanningskravet. I förbigående kan jag nämna att, när en känd professor inom medicinska fakulteten för några år sedan i en artikel i vår största medicinska tidskrift, »Nordisk Medicinsk Tidskrift», hade framfört en hel del oriktiga påståenden om Paulus' och kristen syn på sexualfrågan, så medgav redaktionen inte något bemötande härav annat än som »annons» i tidskriften.

För att förstå Paulus' ibland till synes motsäggande uttalanden är det bäst att säga några ord om att kristendomen hade en omvärld, där två ytterligheter förekom sida vid sida.

Å *ena sidan* hade vi eliten av den antika kulturen och den grekiska vetenskapen som lyste kärlekslivet i bann. Där fanns den berömde Aristoteles som ansåg kvinnan vara ett förfelat och förkrympt manligt väsen. Där var Epikuros som ansåg könsumgänge skadligt. Där fanns filosoferna Plotinos, Philon och nypytagoréerna som betecknade materien såsom det »uronda» med vilket själen ingått en befläckande förening. Det var stoikern Epiktet som ansåg det för lågt för en filosof att befatta sig med äktenskap och barnavel. Det var nyssnämnde Plotinos, den antika världens sista stora filosof, som representerade den grekiska filosofins sista motstånd mot den kristna, vilken så djupt föraktade sinnevärlden i jämförelse med den osynliga världen att han »blev förnärmad över att få en födelsedagspresent, därför att den var en påminnelse om att han ägde någonting så simpelt som en kropp». Det var de judiska esséerna som bannlyste äktenskapet, gnostiker och manikéer

som förkastade det för de fullkomliga. Varför skriker inte sexuallibertinisterna ut detta?

Gentemot tankarna i en dylik omvärld hävdade Paulus att *kroppen är ett tempel*, helgat åt Gud (1 Kor. 6:19). Han framhöll att mannen och kvinnan skulle ge varandra samlevnadens gemenskap och inte dra sig ifrån varandra (1 Kor. 7:3 ff.). Observera att han här använder ordet *plikt* och att han säger: »Håll er inte borta från varandra utom möjligen för en tid med bådas samtycke, så att ni kan ägna er åt bönen.» Han vänder sig också med skärpa mot skrymteriet och sådana »lögnare» som »förbjuder folk att gifta sig» och anbefaller asketism beträffande »mat, som Gud har skapat för att tas emot med tacksägelse» (1 Tim. 4:1-4). Paulus använder t.o.m. så starka uttryck som att detta är »onda andars läror» och framhåller, att »allt som Gud har skapat är gott, och inget är förkastligt, när det tas emot med tacksägelse», med det rätta sinnet. Som en regel säger han också: »Jag vill att unga änkor gifter sig och föder barn» (1 Tim. 5:14). Paulus visar också en realistisk syn på människans svaghet, när han talar om att »hellre gifta sig än brinna» (1 Kor. 7:9).

Å *andra sidan* hade kristendomen också en annan omvärld, nämligen representanterna för den från sitt sammanhang frigjorda lustan och allsköns osedlighet. Där fanns den hedniska tempelprostitutionen, de skumma vinstugornas lystna frigjordhet, nakna prostituerade som stod utanför sina »shops» och sålde sig för smutsiga mynt, och allt annat som bidrog till att viga den antika kulturen till undergång. Tiden var en häxkittel av lössläppta orgier, där sexualiteten var så långt ifrån sammanhanget med livet att den snarare betecknade den dekadanta kulturens dödsryckningar. Även inom den kristna församlingen trängde sedeslöshet och onaturliga utsvävningar in.

Gentemot denna omvärld hävdade Paulus både möjligheten och nyttan av att leva ett återhållsamt liv och ägna sin omsorg

åt Herren, i synnerhet under förföljelsetid. Paulus talar om det gifta och ogiftaståndet som nådegåvor och säger t.o.m. att han önskade att alla var som han. Alla de som någon gång i sitt liv känt en trängtan efter att med fullständigt osjälvisk hänsynslöshet få förverkliga sina ideal, förstår lätt vad Paulus menar, när han, utan att förmena någon äktenskapet, prisar celibatet som en nådegåva. Så kan det framträda exempelvis under förföljelsetider, sådana som Paulus såg fram emot. Tänk bara på frestelsen för en man med hustru och barn att förneka sin tro, när han förs fram inför en hednisk myndighet och bara skulle behöva offra litet rökelse inför kejsarens bild för att bli fri. Tänk en smula på vad det innebär att — kanske under marter — behöva stå och välja mellan trohet mot sin Gud och kärleken och omsorgen om hustru och barn! Man kan jämföra Paulus' uttalande under förföljelsetid med medicinska fakultetens i Paris uttalande under krigstid, att »avhållsamhet vore både tillrådlig och hälsosam».

Den tid under vilken Paulus levde, var i många avseenden lik vår: Stort sedligt förfall och livligt intresse för sexuella ting. Man ville gärna diskutera sexuella problem, vilket vi bl.a. finner av 1 Kor. 6:12-7:40, där de frågor, motfrågor och inpass som skymtar, kunde vara ställda i dag:

»Är inte kroppen min, får jag inte göra med den vad mig behagar?»

»Är inte driften gudomlig natur?»

»Är inte allt tillåtet för mig?»

»Är det inte lika naturligt att tillfredsställa sina sexuella begär som att äta och dricka?»

Det är en storm av frågor Paulus har att ta ställning till. Och han besvarar dem, men inte så att han bryter ut något problem ur sitt sammanhang och diskuterar det som isolerad företeelse.

»Allt är tillåtet för mig!» sade diskutörerna.

Stopp, sade Paulus. Det gäller att inte låta något ta makten över sig (1 Kor. 6:12). D.v.s.: Jag får inte bli en slav under mina drifter!

»Maten är till för magen och sexualiteten är till för att tillfredsställas» ... menade diskutörerna.

Stopp, sade Paulus. »Ni tillhör inte er själva» (1 Kor. 6:19). »Ni har blivit köpta och priset är betalt.» »Kroppen är inte till för otukt utan för Herren och Herren för kroppen!» Här menas med kroppen detsamma som sexualiteten, varför det torde vara självvrannsakande att läsa versen på följande sätt: »Sexualiteten är inte till för otukt utan för Herren och Herren för sexualiteten!»

Paulus' helhetssyn och motiveringar tar fasta på hela personligheten och personlighetens frälsning. Liksom Jesus skiljer han aldrig kärlekslivet från personligheten eller från Gud och den stora frågan: »Vad hjälper det en människa, om hon vinner hela världen men tar skada till sin själ?»

Mannen och kvinnan är i sin gemenskap en enhet.

Men den som är tillsammans med skökan gör sig till ett med henne, till ett med synden, med otroheten.

Men den som håller sig till Herren, han blir ett med honom (1 Kor. 6:17). »Vet ni inte, att era kroppar är Kristi lemmar?» »Vet ni inte att er kropp är ett tempel åt den Helige Ande?»

Sammanfattningsvis kan vi säga om Nya testamentets syn på sexualfrågan: Fortplantningen betraktas såsom något heligt, av Gud själv givet. Dess krafttillgång är kärleken, dess ändamål är livet. Könen skall inte utplånas utan förenas i en högre enhet och rikedom i äktenskapet. Och detta betraktas som en förebild eller symbol av Kristi förening med församlingen. Så säger Jesus, så skriver Paulus, så börjar Bibeln och så slutar Skriftens vittnesbörd. Ty när Uppenbarelsens sista bok gläntar på dörren till himmelen uttrycks de frälstas saliga gemenskap med sin Gud under den talande bilden av »Lammets bröllop».

Slutligen skulle jag bara vilja framhålla, att vi inte kan få en stark och enig kristen front i sexualfrågan förrän vi upphör att diskutera sexuella problem med utgångspunkt från vad som rör sig i det larmande folkhavet. Det är inte fråga om vad folk anser utan vad Gud vill! Och vad han sagt i sitt ord.

Ur C. S. Lewis.
Från helvetets brevskola.

[Den erfarne djävulen till novisen i frestelsens konst:] Du kommer att finna, att en hel del kristna ... skribenter anser att kristendomen redan på ett tidigt stadium började urarta och avlägsna sig från sin grundares läror. Vi måste nu utnyttja denna åsikt för att än en gång börja befrämja föreställningen om en »historisk Jesus», en Jesus som man kan finna om man rensar bort »senare utväxter» och »förvanskningar» ... Fördelarna av dessa konstruktioner, vilkas karaktär vi ämnar förändra vart trettionde år eller så, är mångfaldiga. För det första är de alla ägnade att till föremål för människornas fromhet göra någonting som inte existerar, för alla »historiska» Jesusgestalter är ohistoriska. Dokumenten säger vad de säger, och till dem kan intet tilläggas ... För det andra: alla dylika konstruktioner låter det betydelsefulla hos sin historiske Jesus ligga i någon speciell teori som han antages ha förkunnat ... På det sättet drar vi människornas uppmärksamhet bort från vem Han var och vad Han gjorde ... Vårt tredje syfte med dessa konstruktioner är att ödelägga fromhetslivet. I stället för den verkliga närvarande Fienden (Kristus), vars närvaro människorna annars förnimmer i bönen och sakramenten, sätter vi en till sin existens blott sannolik, avlägsen, skugglik och besynnerlig figur, som talade ett underligt tungomål och är död för länge sedan ... (Se sid. 64.)

Om ensamhet och gemenskap.

Av Birgit Lange.

Då jag nu går att nerteckna några enkla tankar om ensamhet och gemenskap, känner jag att det kommer att ske i en mycket personlig anda. Jag vet att just det starkt personliga i mitt skrivsätt på somliga håll uppfattas som alltför anspråksfullt. I min egen tanke är det bara min form av saklighet. Om jag försökte härma den gängse akademiska tonen, skulle detta innebära falska pretentioner, ty jag saknar de grundläggande kunskaper som är en nödvändig förutsättning för att man skall kunna ta del i den lärda debatten. Det enda som jag med saklighet och vederhäftighet kan yttra mig om ligger på den personliga upplevelsens plan.

Jag känner mig hedrad och lycklig över att på mitt lekmanasätt få lämna ett bidrag till denna tidskrift, och jag tackar tidskriftens ledning, som berett mig tillfälle att nå en läsekrets vars intressen jag delar.

Kristus är »äkthetens riddare och räddare». Så har en teolog från denna stad karakteriserat vår religionsstiftare.

Men priset för äktheten är ensamhet.

Den djupaste kampen i människans hjärta — så ter det sig för mig — är kampen mellan äkthetsdrift och ensamhetsångest. I de fall där äkthetsdriften segrar, där framgår den stora och mogna personligheten.

När jag numera läser det drama som Kristi historia utgör, är det segern över ensamhetsångesten som på ett ojämeförligt

sätt griper och upplyfter mig. Det stora ledmotivets är för mig Kristi *ensamhet*. För mig betyder hans mod till ensamhet det-samma som hans mognad till frälsande gärning.

Hans historia, sådan den förmedlats till oss, är inte »sentimental». Det görs inte mycket väsen av hans inre strider och hans ångest. Stilen är lapidarisk. Vad som måste ha kostat är av smärta skildras med några korta och sakliga ord.

Jag vet ju inte om jag läser Bibeln »rätt». Det är fullständigt säkert att stora delar av evangeliet är och förblir otillgängliga för mig. Men sedan jag förutskickat detta, vill jag frimodigt tala om, hur jag läser berättelsen om Kristi ensamhet.

På ett mycket tidigt stadium i evangelierna träder Kristus oss till mötes i sin stora mognad. Han är framme vid det djupaste i sin äkthet — insikten: Jag är Messias. Det vill säga: Jag bär ett budskap som skall frälsa världen. Det finns ingen berättelse om vad kampen mot ensamhetsångesten har kostat honom, ingen berättelse om den passionshistoria som det måste ha inneburit, när den skenbara närheten, den bedrägliga men dock värmande gemenskaps känslan bland anhöriga, grannar, barndoms vänner, efterhand förbyttes till omätlig distans. Hela denna oerhört smärtsamma procedur förbigås med tystnad, vi skymtar den bara antydningssvis. Vi hör något litet av oförståendets mummel från de människor som sett honom växa upp:

»Är det inte snickaren, Marias son och bror till Jakob och Joses och Judas och Simon? Bor inte hans systrar här hos oss?» Och de tog anstöt av honom.

Men vi kan vara övertygade om att mumlet var kompakt och att det ofta var genomsprängt med elakt hån.

En återklang av utståndna lidanden inför omgivningens vantro och hånfullhet finner vi i de sammanpressade orden:

Då sade Jesus till dem: »En profet föraktas alltid i sin hemstad, bland sina släktingar och i sin egen familj.».

Och han kunde inte göra någon kraftgärning där ...

Föraktad i sitt eget hus, bland de anhöriga! Men utan tve-
vel älskade dessa anhöriga honom likväl på sitt sätt, och mel-
lan dem och honom fanns blodets svårslitliga band. De äls-
kade honom *trots* det han verkligen var — inte *på grund av*
det som han var. De stöttes bort av hans äkthet. Detta är den
förödande arten av kärlek — för tvåtusen år sedan och idag
och till evig tid.

Första gången vi möter Kristus i konfrontation med de när-
stående, kommer dessa »för att ta hand om honom, eftersom
man sade att han hade förlorat förståndet.»

Jag tror att kan man inte läsa ut något om äkthetens pris
och ensamhetens lidande ur dessa korta ord, då vet man i verk-
ligheten ytterligt litet om den man som kallas vår Frälsare.

Men berättelsen fortsätter. Jesus *är* ju nu inte ensam längre,
han har funnit lärjungarna, dessa som gripits av makten i hans
person, dessa som tror på hans kallelsemedvetande. Han har
en ny förtrolig krets; där är han älskad inte trots det han är
utan *på grund av* det han är. Han har nått fram till den räd-
dande och förlösande arten av mänsklig gemenskap. Han kan
lugnt avvisa den gamla, äkthetskränkande sorten av kärlek och
vila ut i den nya, äkthetsbejakande. Om de anhöriga: »Vem är
min mor och vilka är mina bröder?» Och om den troende ska-
ran: »Här ser ni min mor och mina bröder!»

Det låter som ett jubel. Det *är* ett jubel. Han har ju funnit
vänner som tror på honom. Och ändå — här börjar historien
om Kristi ensamhet hos lärjungarna.

De känner att han fått den stora kallelsen. Detta är grund-
förutsättningen för Kristi gemenskap med deras krets. Det är
det enda nödvändiga, han kan få vara äkta hos dem utan att bli
ansedd som förmäten eller vansinnig. Men i övrigt är distan-
sen där.

De tror på honom, dessa lärjungar, men är annars ofta på
olika sätt ganska små. Först och främst saknar de Mästarens

geni. I stor utsträckning begriper de inte vad han säger. Deras karaktärer räcker inte heller alltid till. De blir trötta och modlösa och ibland fruktansvärt rädda.

Jag upprepar det, jag vet inte alls om jag läser Bibeln »rätt» eller om jag bara drömmer vackra drömmar. Men i min dröm är det i varje fall så, att Kristus alls inte känner någon vrede mot lärjungarna för deras skröplighets skull.

Han kämpar i Getsemane-nattens ångest. Han vet vad som förestår honom. Det är han ensam som skall korsfästas, och han ser för sin inre syn vad detta innebär. Det är *honom* det gäller, det är *hans* kropp som skall genomborras av spikarna. Till *honom* är den bittra kalken av förödmjukelse och namnlös lekamlig pina. Han ber till sin Gud.

En liten bit ifrån sig har han lämnat tre av lärjungarna. När hans strid är utkämpad, när han kommit fram till sitt slutliga: Fader, inte min vilja utan Din! då går han tillbaka till dessa tre närmaste och käraste. Och då har de — somnat!

Vilket enkelt, trivialt drag i berättelsen! Och vilken evig, outplånlig illustration till människans obotliga ensamhet!

Min drömde Frälsare *förstår* att lärjungarna har somnat. Han är helt förtrolig med den stora ensamhetens villkor och nödvändighet. Det finns inte spår av harm mot de sovande i hans själ. På sin höjd stiger i denna underliga och laddade natt upp inom honom som en återklang av en längesedan nerkämpad längtan efter full gemenskap med åtminstone *en* levande människa.

»Simon, sover du? Förmådde du då inte vaka en enda kort stund?»

Min drömde Frälsare harmas inte ens över det faktum att lärjungarna av rädsla förnekar honom. Han vet att större är de inte. Han förstår det. Hans röst är helt saklig, utan minsta spår av indignation, när han talar till Simon Petrus: »Amen säger jag dig: just denna natt, innan tuppen har galt två gånger, skall du tre gånger förneka mig.»

Han vet och förstår att Simon Petrus är något för sig, alls inte identisk med Jesus Kristus utan svagare och mera räddhågad. Han förstår hur envar måste handla just så som han gör enligt sin art.

Här är den stora insikten. Envar människa alltid innesluten i *sina* egenskapers ensamhet. Envar något alldeles för sig. Envar *einmalig* för att använda det oöversättligt uttrycksfulla tyska ordet.

Och här är också den stora paradoxen. Just denna ensamhet till vilken äktheten med nödvändighet leder, är samtidigt grunden för varje gemenskap som är värd gemenskapens namn.

Grundvalen är allestädes och genom alla tider denna samma bottendjupa vetskap: Är jag äkta, så är jag därmed ensam. Ingen hel sammansmältning med en annan människa, än mindre med någon grupp av människor är möjlig. Vem jag än är, »stor» människa eller »liten», ett är alltid säkert. Jag är aldrig helt lik någon annan människa på jorden. Det finns inte två löv på samma träd som är helt lika, inte två händer som lämnar identiska fingeravtryck. Hur kunde det då vara möjligt att en människa med alla hennes oändligt fint differentierade anlag och erfarenheter skulle kunna finna en helt medkännande och medtänkande syskonsjäl? Svaret är ofrånkomligt. Det är en gång för alla omöjligt. Det är alltid så — även i de innerligaste kärleks- och vänskapsförhållanden — att vi känner med varandra endels och förstår endels.

Därför finns det bara två alternativ. Antingen måste motsatserna och skiljaktigheterna mellan olika människor kvarstå nakna. Eller också — vilket är det vanligaste av allt vanligt — får dessa skiljaktigheter höljas över genom oäktighet. I en fullkomligt enorm omfattning — hur enorm har blott få gjort klart för sig — *låtsar* man likhet med sina medmänniskor för att undfly ensamheten. Man låtsar att man är en annan än man är. I allmänhet sker detta omedvetet. Den ene säger efter vad den

andre sagt efter vad åter den tredje sagt efter den fjärde o.s.v. i det oändliga. Den ene tror att han tror vad den andre tror att den tredje trott. På låtsandets grund, på den inte medvetna oäkthetens grund, byggs det så upp en gemenskap av »likriktade» personer. Ordet likriktning är modernt, företeelsen måste vara lika gammal som människan själv.

I en tid då likriktningen, den falska, på eftersägning baserade gemenskapen, alltmera sätts i system, känns det skönt att drömma om och strida för en äkta och frälsande gemenskap. En samling var för sig åtskilda personligheter, större eller mindre, men envar segrare över ensamhetsångesten, envar djupast allena i sin egen äkthet. Och mellan dessa fullmogna och åtskilda personligheter strömmar av en sann förståelse, framsprungen ur den förenande insikten om samma väsentliga fakta. Strömmar tillika av den vänskap och kärlek och samarbetsglädje, som en gång måhända skall göra världen ljusare än idag.

En av skrifttolkningens viktigaste förutsättningar.

Några tankar kring 1 Kor. 2:9-15 och 2 Petr. 2:20, 21.

Av red. Sture Olsson.

En rätt bibeltolkning beror inte endast av gedigna kunskaper och meditativ förmåga hos uttolkaren-förkunnaren. Bland förutsättningarna måste man även räkna med utommänskliga--gudomliga sådana.

Detta vill dock somliga bestrida, vilket är en mycket allvarlig sak. Frigör man sig från de gudomliga förutsättningarna för en riktig bibeltolkning, råkar man nämligen oftast vilse, om inte i de stora kristna grundsanningarna — vilket givetvis också kan ske och ofta sker — så ifråga om utläggningen av enskilda bibelord av stor vikt för undervisningen. För sådana lärare kan också inte sällan de enklaste trosbegrepp bli till olösliga problem. Hur ödesdigert för Guds rike detta är torde envar förstå, inte minst med tanke på att kristna lärare av den typ det här är fråga om ofta intar en inflytelserik ställning.

Johannesevangeliet skildrar en händelse som har blivit kallad Petrus' pastoralexamen (Joh. 21:15-19). Detta var utan tvivel en viktig händelse i apostelns liv med tanke på hans kommande gärning. Men Lukasevangeliet berättar om hur Jesus förberedde sina apostlar för evangeliets tjänst: Han genomgick och uttydde för dem, vad som i alla skrifterna var skrivet om Honom. Men det stannade inte vid det. Han öppnade också deras sinnen, så att de förstod skrifterna. (Luk. 24: 45 kan också

återges: »Då öppnade Han *helt* deras sinne till att förstå skrifterna.»)

I dessa ord är en för varje Ordets tjänare viktig sanning uttalad: de mänskliga sinnena *behöver* öppnas för Skriftens ord och verkligheter, och detta kan ske endast genom Guds Ande, Sanningens och Ordets Ande.

Skarpsynt undervisningspsykologi och mästerliga pedagogiska metoder kan inte göra Skriftens hemlighetsfyllda djup tillgängliga för någon lyssnare. Både sanningens tolk och lärjunge måste vara i ett av gudomliga förutsättningar bestämt andligt läge, i en i verkligaste mening andlig receptivitet. Det var något av detta aposteln hade i tankarna, då han skrev: »En oandlig människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det, eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt» (1 Kor. 2:14). Det — nämligen den gudomliga sanningen och verkligheten — som skall »bedömas» — d.v.s. genomträngas, begripas och göras begripligt — måste bedömas på ett »andligt sätt», vilket den »oandliga människan» inte är mäktig, ty det som det här är fråga om, har inget »oandligt» öga sett och inget »oandligt» öra hört och inget »oandligt» hjärta kunnat tänka — »vad Gud har berett åt dem som älskar Honom» (1 Kor. 2:9).

Annorlunda förhåller det sig med den »andliga» människan — den människa som har Anden, är genomträngd av Anden, upplyst av Anden, och som har »andliga» ögon och öron och ett »andligt» hjärta — hon kan bedöma allt (2 Kor. 2:15). Den andliga och andefyllda människan är andeinspirerad, så att hon kan tränga in i Guds hemliga visdom. Hon kan veta vad vi har fått av Gud (1 Kor. 2:7, 9, 12). Hemligheten till denna förmåga att bedöma är ingen människans egen kvalifikation. Den är i stället att människan har den Ande som är av Gud (1 Kor. 2:12), ty om denne Ande heter det, att Han »utforskar allt, också djupen i Gud» (1 Kor. 2:10). Annorlunda kan det omöjligt förhålla sig, ty lika litet som någon människa vet vad

som finns i en annan människa, lika litet vet någon annan än Guds Ande »vad som är i Gud» (1 Kor. 2:11).

Även aposteln Petrus har samma människans oförmåga att tränga in i Skriftens djup och verkligheter i sikte, då han skriver: »Det mån I framför allt veta, att ingen profetia i något skriftens ord kan av någon människans egen kraft *utläggas*. Ty ingen profetia har någonsin *framkommit* av en människas vilja, utan därigenom att människor, drivna av den helige Ande, talade, vad som gavs dem från Gud» (2 Petr. 1:20, 21). [1917 års översättning.]

Profetians — och det inspirerade Ordets — hemlighetsfulla mening är inte åtkomlig — kan inte pejlas eller fattas — genom någon människans egen kraft. Den mänskliga tankekraften — intelligensen — såväl som den själsliga intuitionen kommer ohjälpligen till korta inför den krävande uppgiften att tolka profetian såväl som det gudomliga Ordet överhuvudtaget. Orsaken till detta är inte endast, att människan till följd av synden är förmörkad till sitt förstånd och främmande för livet i Gud (Ef. 4:17, 18), utan främst profetians (skriftordets) *väsen* och *ursprung*: profetian är »gudomlig» och den har »framkommit» — blivit till — genom den helige Ande. Den är ingen produkt av mänskligt vetande eller tänkande. Om den hade varit det, skulle den också genom »mänskligt» vetande och kunnande kunnat bedömas — tolkas. Profetian (Skriftens ord) ligger på en annan nivå än »det oandliga». Den ligger på det gudomligas nivå.

Lika enkelt som allt detta säkerligen förefaller de flesta, lika enkelt tycks det inte vara att dra ut och i handling ta konsekvenserna av det.

Det vore en alltför långt dragen slutsats, om man sökte hävda att Guds ord är omslutet av ett ogenomträngligt töcken, som vi inte i förmäthenhet skall tilltro oss ens under några villkor kunna genomtränga. Det vore också galet att tänka att ingen efter apostlarna är i stånd att tränga in i det gudomliga Ordet

för att utlägga dess mening. Dylika tankar är lika främmande för Skriften själv som tanken att människan genom *enbart* studium och djupsinniga meditationer skulle kunna tränga in i Ordets underbara sanningsvärld.

Den riktiga — ja, den enda riktiga — konsekvensen av vad vi konstaterat är att vi inser vårt absoluta tillkortakommande och öppnar oss för »den Ande som är från Gud» (1 Kor. 2:12). Denne Ande tvingar sig inte på oss mot vår vilja. Vi måste under ivrig bön åstunda Honom och bjuda Honom in i våra hjärtan. Om denne Ande kan också sägas att Han inte fyller oss bara därför att vi hyser en svag önskan — grundad på vår hjälplöshet Honom förutan — att erhålla Hans mäktiga bistånd. Vi måste helt enkelt bli *gripna* av tanken att den himmelske Fadern *vill ge* den helige Ande åt dem som ber Honom om det (Luk. 11:13).

Då vi begrundar detta spörsmål, får vi heller inte glömma att bibeltolkningen överhuvud inte kan anses auktoritativ — bindande — i full mening, om den inte är baserad på förutsättningen: Andens ljus och ledning.

Jag skulle här vilja citera de synnerligen tänkvärda ord professor Hugo Odeberg i *Korintierbrevet* säger om denna sak: »De kristna äro bundna av Skriften men de äro icke bundna av någon yttre tolkning av den eller av någon sådan tolkning av den, som göres av dem som förkastat Anden och icke ledas av Honom.»

Öppna för den helige Ande — profetians, Ordets och sanningens Ande — blir vi också öppna för Ordet, och Ordet blir öppet för oss. Ur dess mäktiga djup kan vi då hämta upp »skatter som är dolda i mörkret och hemliga rikedomar» (Jes. 45:3).

Om varje lärare i Guds församling intog denna ställning till Anden — den rätte skrifttolkaren — skulle detta medföra de väldigaste verkningar för församlingens trosliv, ty detta är förvisso den viktigaste förutsättningen för en rätt skrifttolkning.

En ny tolkning av Korintierbreven.

Av docenten, teol. dr Gillis Gerleman.

I det stort upplagda svenska kommentarverket »Tolkning av Nya Testamentet» har hittills två band utkommit, varav det ena behandlar Korintierbreven. Som ciceron i den oerhörda rikedom av tankar och problem som dessa paulusbrev erbjuder, har läsaren fått professor Hugo Odeberg i Lund.

Hans bok har blivit något mer än en bibelkommentar i vanlig mening; den leder läsaren in i och ger honom en utblick över hela den urkristna tankevärlden. I inledningen till Första Korintierbrevet framhåller professor Odeberg att detta brev, fastän det har till anledning och sysslar med eminent praktiska frågor i det kristna församlingslivet, innehåller en sådan rikedom av kristna läror att det tillsammans med det Andra Korintierbrevet blir det ur lärosynpunkt rikaste av de paulinska skrifterna. I Odebergs bok kommer denna rikedom fram och belyses på ett utomordentligt sätt. Det är svårt att ge bara en glimt av denna bibelförklaring, som i själva verket ger en in-ventering av hela den kristna tros- och sedeläran. Men med sin lärdom och sin suveräna förmåga att överblicka hela den ofantliga vetenskapliga litteraturen kring sitt ämne kan han se sammanhang och helhet, där de flesta skulle villa bort sig i detaljer.

Som professor Odeberg framhåller, har Paulus ställt de många praktiska problem och detaljer som avhandlas i Korintierbreven in i större sammanhang, de ger honom ständigt an-

ledning att ta upp till diskussion de största evighetsfrågor. Man kan därför i dessa brev skönja en dubbel disposition: en yttre som avser anordningen av de frågor som är den direkta anledningen till breven, och en inre som återger de stora och allmängiltiga tankar och trosfrågor till vilka de praktiska frågorna ger utblick. I enlighet härmed disponerar Odeberg innehållet i Korintierbreven på ett antal stora huvudrubriker, där de paulinska tankarna framträder i sin särart och på ett sådant sätt att de i all sin rikedom blir tillgängliga för lärd och olärd. 1 Kor. 1-4 behandlas under rubriken Guds vishet och världens makt. Odeberg framhåller eftertryckligt den skarpa motsättningen mellan evangeliet, kristendomen i dess äkta gestalt, och allt som var förtroget och gängse i samtiden. Ja, just i denna motsättning, i evangeliets egenskap att för världen vara en dårskap, ligger garantin för att det har kraften i sig. Så snart det för att bli mottaget anpassas efter vad människorna begär, är det ett förfalskat evangelium. Det ligger i evangeliets natur att det redan i sina första elementer är en dårskap för världen, oåtkomligt för mänsklig vishet. Detta gäller i ännu högre grad om den djupare vishet som kristendomen också har att ge, men som är förbehållen de fullkomnade, 1 Kor. 2:7, 8. Odebergs utläggning av detta så ofta ytligt uppfattade eller helt missförstådda ställe hör till det mest djupplöjande som någonsin skrivits i denna fråga.

Bland de följande kapitlen kan nämnas Kroppen ett Andens tempel, Äktenskapet och ogift stånd, De kristnas frihet och det svaga samvetet, Kristi uppståndelse och de kristnas uppståndelse.

Det är mycket av det rika innehållet i professor Odebergs bok som man vore frestad att referera och citera. Men det skulle föra för långt. Endast de allra sista raderna i boken må omnämnas, därför att de är typiska för detta på nya synpunkter och uppslag rika verk. Det gäller välsignelsefomeln i Andra

Korintierbrevets sista vers: »Herrens, Jesu Kristi, nåd och Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med er alla». Det är ett genialt enkelt grepp, när Odeberg i denna välsignelseformel ser en anknytning till och kristen tolkning av den gammaltestamentliga aronitiska välsignelsen: »Herren välsigne dig och bevar dig, Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig, Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid.»

Härom skriver Odeberg:

»Liksom denna är den kristna välsignelsen tredelad. Den rikare gudskunskapen visar sig i att det i den aronitiska välsignelsen trefalt upprepade ordet Herren här utvecklas i de tre aspekterna 'Herren Jesus Kristus', 'Gud' och 'den Helige Ande'. De kristna erfar den trefalt Stores välsignelse genom att de känna honom såsom Gud, Kristus och Anden. Genom Guds *kärlek* blev Kristus sänd till världen, 'Gud var i Kristus försonande världen med sig själv', 'Så älskade Gud världen, att han utgav sin enfödde Son'. Genom Jesus Kristus kom den mänsklighet som mottog honom, under *nådens* kraftsfär i stället för under domens; de kristne kunna leva under, i och av Jesu Kristi nåd. 'Genom Moses blev lagen given, nåden och sanningen kommo genom Jesus Kristus.' Så blevo de kristna delaktiga av det nya livet, som är ett liv i Andens gemenskap, i den Helige Andes delaktighet. Så är den gammaltestamentliga välsignelsen uppfylld. Den kristne är *bevarad* från det onda, lever under *nåden* och har *frid med Gud*.»

Ett är säkert: denna bok kommer att finna många tack-samma läsare. Den är för var och en ett utomordentligt hjälp-medel att tränga djupt in i Ordet.

Böcker.

Första Mosebok. Bibelstudier av C. H. Mackintosh. Svensk översättning bearbetad av Sture Olsson. 352 sidd. Förlaget Filadelfia, Stockholm 1943.

Andra Mosebok, item 416 sidd., Filadelfia, Stockholm 1944.

Tredje Mosebok, item 408 sidd., Filadelfia, Stockholm 1944.

Värdefulla för studiet av Nya testamentets syn på Gamla testamentet. Motsvarande utläggningar av Fjärde Mosebok och Femte Mosebok del I är utlovade utkomma 1945 och Femte Mosebok del II våren 1946.

Joh. Hagner, *Helgedomens Folk*. Evangeliska Fosterlandsstiftelsens Bokförlag, Stockholm 1944. 149 sidd.

Joh. Hagner, *Försonad med Gud*. Svenska Alliansmissionens förlag, Jönköping. 130 sidd.

Hagners böcker utmärker sig för en djupgående bibelkunskap.

C. S. Lewis, *Från helvetets brevskola*. Studiebrev om de bästa metoderna att föra en själ till förtappelse. Övers. av Sigfrid Lindström. C. W. K. Gleerups förlag, Lund 1944. 190 sidd.

Dav. Hedegård, *Vår tro*. En utläggning över den apostoliska trosbekännelsen. Halls Förlag, Jönköping 1944. 96 sidd.

Boken är en studie av trosbekännelsen såsom en sammanfattning av Nya testamentets vittnesbörd.

Viktor Södergren, *En luthersk kristen*. Några tankar om Luthers och luthersk kristendom. Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 1944. 48 sidd.

Åke V. Ström, *Vetekornet*. Studier över Individ och Kollektiv i Nya Testamentet, med särskild hänsyn till Johannesevangeliets teologi Joh. 12:20-33. Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 1944. 498 sidd.

Tidskrift för Biblisk Tro.

Förbundet för Biblisk Tro lämnar även för år 1945 medlemmar av Erevna förmånen att erhålla dess kvartalstidskrift för en årlig prenumerationsavgift av 1:- kr. Den, som önskar begagna sig härav kan insända sagda avgift till Erevna, postgirokonto 27 11 04, med angivande, att den avser Tidskrift för Biblisk Tro.

Innehållsförteckning.

	Sid
<i>Hugo Odeberg: Se människan!</i>	1
— <i>Magnificat</i>	6
— <i>Gemenskapens måltid</i>	9
— <i>Kristus är uppstånden</i>	12
<i>Bo Giertz: Vad krävs av den kyrkliga predikan?</i>	15
<i>Fride Hylander: Nya testamentets syn på sexuallivet</i>	33
<i>Ur C. S. Lewis: Från helvetets brevskola</i>	50
<i>Birgit Lange: Om ensamhet och gemenskap</i>	51
<i>Sture Olsson: En av skrifttolkningens viktigaste föreläsningar</i>	57
<i>Gillis Gerleman: En ny tolkning av Korintierbrevet</i>	61
<i>Böcker</i>	64
<i>Tidskrift för Biblisk Tro</i>	64

EREVNA. Redaktör: Teol. lic., Fil. mag. E. Starfelt. Lund.
Utgivare: Prof. H. Odeberg. Lund. Red. o. exp.: Erevna, Fack
91. Lund.
